

*Zarządzanie energią
jako narzędzie realizacji
zrównoważonej gospodarki
energetycznej na poziomie
lokalnym*

Opracowanie Poradnika zostało dofinansowane ze środków
Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Gdańsku

**WOJEWÓDZKI FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA
I GOSPODARKI WODNEJ W GDAŃSKU**

Powiślańska Regionalna Agencja Zarządzania Energią

I N T E L L I G E N T E N E R G Y
E U R O P E

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Polityka i legislacja w obszarze energetyki zrównoważonej	4
2.1. Polityka i legislacja w zakresie energetyki odnawialnej	4
2.1.1. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE w sprawie promowania w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych.....	4
2.1.2. Krajowy Plan Działania w zakresie Odnawialnych Źródeł Energii	5
2.1.3. Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku	6
2.1.4. Regionalna Strategia Energetyki oraz Regionalny Program Elektroenergetyki ze szczególnym uwzględnieniem Odnawialnych Źródeł Energii do 2025 dla Województwa Pomorskiego	7
2.1.5. Innowacyjna Energetyka. Rolnictwo energetyczne, 2009 r.	8
2.1.6. Kierunki rozwoju biogazowni rolniczych w Polsce w latach 2010 – 2020	9
2.1.7. Ustawa o odnawialnych źródłach energii	11
2.2. Polityka, prawo i narzędzia wspierające wzrost efektywności energetycznej	12
2.2.1. Pierwszy i Drugi Krajowy Plan Działań w zakresie efektywności energetycznej	12
2.2.2. Ustawa o efektywności energetycznej	13
3. Kompetencje gmin oraz potencjał korzyści wynikających z zarządzania energią	14
3.1. Obszary kompetencji	14

4.	Narzędzia realizacji zadań własnych samorządu gminy w zakresie energetyki	18
4.1.	Planowanie energetyczne	18
4.2.	Oświetlenie gminy	19
4.3.	Oświetlenie dróg krajowych	28
5.	Zarządzanie kosztami energii. Modele współpracy z przedsiębiorstwem obrotu energią	31
5.1.	Przetarg na dostawy energii	32
5.2.	Negocjacje cenowe z zakładem energetycznym	40
5.3.	Wybór optymalnego rozwiązania zakupu energii	40
5.4.	ESCO jako instrument finansowania działań w zakresie zarządzania energią ...	42
5.5.	System „białych certyfikatów”	45
6.	Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz wsparcie dla społeczności lokalnych	47
6.1.	Mikro i małe turbiny wiatrowe	49
6.2.	Instalacje fotowoltaiczne	53
7.	System wsparcia dla przedsięwzięć z zakresu efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii	55
7.1.	Programy Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	55
7.2.	Programy wsparcia Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku	60
8.	Załącznik: Wzór dokumentacji przetargowej na zakup energii elektrycznej	62

1. Wstęp

Szeroki zakres zadań samorządów gmin wynikających z ustawy kompetencyjnej, wiąże się nie tylko z koniecznością sprawnego zarządzania procesem ich realizacji lecz wymaga również zapewnienia technicznego zaplecza oraz finansowania. Konieczność finansowania realizacji wszystkich zadań przy często znacząco ograniczonych budżetach gmin wymaga oszczędnego gospodarowania zasobami i ograniczenia zużycia energii.

Zaprezentowane w niniejszym poradniku rozwiązania dotyczące gospodarowania energią są rozwiązaniami względnie młodymi, odbiegającymi od realizowanych dotychczas, a polegających na termomodernizacji lub wymianie źródeł ciepła. Niestety niektóre efektywne narzędzia wspomagające osiąganie znaczących oszczędności nie są jeszcze w pełni dostępne dla polskich gmin ze względu na ograniczenia wynikające z ustawy o zamówieniach publicznych oraz partnerstwie publiczno-prywatnym.

Niniejszy poradnik prezentuje rozwiązania wspomagające osiągnięcie oszczędności w obszarach odpowiedzialności gmin, które charakteryzują się wysokim zużyciem energii. Wskazuje również przykłady rozwiązań dla problemów związanych z własnością infrastruktury energetycznej, które uniemożliwiają wdrożenie działań prowadzących do zmniejszenia zapotrzebowania na energię. Zaprezentowane rozwiązania zostały zilustrowane przykładowymi działaniami, które zostały już zrealizowane przez niektóre polskie gminy, co potwierdza ich wykonalność.

Oprócz działań wymagających nakładów inwestycyjnych, które zagwarantują oszczędności, zaprezentowane zostały również przykłady przedsięwzięć umożliwiających obniżenie kosztów bez konieczności angażowania znacznych nakładów kapitałowych.

Mamy nadzieję, że niniejszy poradnik przybliży Państwu efektywne rozwiązania, dzięki którym możliwe będzie wdrożenie nowych narzędzi wspomagających zarządzanie energią i będzie stanowił inspirację do podejmowania dalszych działań na rzecz wdrażania zrównoważonej gospodarki energetycznej.

2. Polityka i legislacja w obszarze energetyki zrównoważonej.

2.1. Polityka i legislacja w zakresie energetyki odnawialnej.

Celem niniejszego rozdziału jest prezentacja dokumentów politycznych określających strategiczne kierunki rozwoju sektora energetyki odnawialnej jako całości, jak również odnoszących się bezpośrednio do konkretnych technologii, które zostały uznane dla istotne ze względu na korzyści społeczne, środowiskowe i ekonomiczne. Jak dotychczas za taką technologię uznane zostały biogazownie rolnicze, którym został poświęcony program „Innowacyjna Energetyka. Rolnictwo Energetyczne” opracowany w 2009 roku przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Uszczegółowieniem tego programu są „Kierunki rozwoju biogazowni rolniczych w Polsce w latach 2010 – 2020”. W efekcie ich uchwalenia wprowadzone zostały rozwiązania prawne upraszczające proces inwestycyjny. Niestety, jak dotychczas, biogazownie rolnicze są jedyną technologią z obszaru energetyki odnawialnej, która doczekała się programów rozwojowych.

Krótką analizą poniższych dokumentów oraz aktów prawnych ma na celu wskazanie działań zalecanych na poziomie Unii Europejskiej, w szczególności w odniesieniu do technologii małej skali, możliwej do wdrażania w skali lokalnej, a postanowieniami w tym zakresie zawartymi w krajowych dokumentach adoptujących europejskie wytyczne do ustawodawstwa krajowego.

2.1.1. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE w sprawie promowania w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych

Dyrektywa stanowi najistotniejszy dokument z punktu widzenia celów dotyczących udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansach poszczególnych krajów członkowskich Unii Europejskiej w 2020 roku. Celem dyrektywy jest osiągnięcie udziału 20% energii ze źródeł

odnawialnych, podniesienie o 20% efektywności energetycznej, 20% redukcja emisji CO₂ oraz 10% udział biopaliw w transporcie. W drugiej połowie 2012 roku, Komisja Europejska wycofała się z planów dotyczących udziału biopaliw w transporcie, redukując je do poziomu 5%, ze względu na wzrost cen żywności powodowany oraz niszczenie wielkich połąci lasów w Ameryce Południowej, istotnych dla zachowania równowagi klimatycznej na Ziemi.

Pomimo faktu, że cel ilościowy dla Unii Europejskiej został określony na poziomie 20%, cele dla poszczególnych krajów członkowskich zostały określone indywidualnie, biorąc pod uwagę sytuację wyjściową, potencjał źródeł oraz strukturę wykorzystania paliw. W przypadku Polski, cel dotyczący wykorzystania odnawialnych źródeł energii został określony na poziomie 15%.

W ramach dyrektywy zobowiązano rządy państw członkowskich do opracowania Krajowych Planów Działania (KPD) w zakresie określonym przez dyrektywę. KPD powinny określać cele sektorowe na 2020 rok, mechanizmy wsparcia dla technologii, jak również udział energii wytworzonej w poszczególnych technologiach, w bilansie energetycznym w 2020 roku.

Istotnym elementem dyrektywy, w szczególności dla lokalnych społeczności zainteresowanych wytwarzaniem energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych są zalecenia dotyczące zniesienia regulacji prawnych dyskryminujących dostęp do sieci elektroenergetycznej dla wytwórców energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności w odniesieniu do obszarów peryferyjnych lub wyspowych.

W obszarze procedur administracyjnych, o których mowa w artykule 13 ust. 1 pkt f), kraje członkowskie zostają zobowiązane do uproszczenia procedur autoryzacji oraz uczynienia ich mniej kłopotliwymi dla mniejszych projektów, a w stosownych przypadkach, dla zdecentralizowanych urzędzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych.

2.1.2. Krajowy Plan Działania w zakresie Odnawialnych Źródeł Energii,

Prace nad Krajowym Planem Działania w zakresie Odnawialnych Źródeł Energii zostały zakończone w 2011 roku. Dokument zawiera przegląd mechanizmów wsparcia dla sektora

OZE, wdrożonych do czasu opracowania KPD, natomiast w sposób ogólnikowy odnosi się do zaleceń dyrektywy 2009/28/WE i nie definiuje konkretnych mechanizmów wsparcia czy też wariantów rozwoju sektora w zależności od priorytetów dla poszczególnych technologii.

KPD OZE nie przewidział zróżnicowania wsparcia w kierunku promowania szerszego spektrum technologii wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych. Dokument zakłada dalszy rozwój technologii obecnie dominujących w strukturze wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, praktycznie pomijając tzw. mikro i małe instalacje, możliwych do szerszego zastosowania na poziomie lokalnym, takich jak mikro i małe turbiny wiatrowe oraz fotowoltaika. W ramach KPD nie zawarto również zapowiedzi zmiany podejścia do wykorzystania małych technologii.

Sytuacja może jednak ulec zmianie dzięki zapisom projektu ustawy o odnawialnych źródłach energii, który zawiera szereg ułatwień dla producentów energii za pomocą paneli fotowoltaicznych, usuwając konieczność zakładania działalności gospodarczej lub ubiegania się o koncesję na wytwarzanie energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych.

Pośród technologii mających zastosowanie w skali lokalnej, tj. przynoszących bezpośrednio korzyści lokalnym społecznościom, wymieniono biogazownie rolnicze, które pod warunkiem zastosowanie dobrych rozwiązań technicznych mogą przynieść wiele korzyści obszarom wiejskim.

2.1.3. Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku

Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku jest dokumentem strategicznym, uchwalonym przez Radę Ministrów w dniu 10 listopada 2009 roku. Dokument ten stanowi aktualizację Polityki Energetycznej Polski do 2025 i uwzględnia postanowienia Komisji Europejskiej, zawarte w Pakiecie klimatyczno-energetycznym z początku 2008 roku. Pakiet klimatyczno-energetyczny, potocznie zwany „3 x 20” określił nowe cele ilościowe dotyczące wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, poszanowania energii oraz redukcji emisji dwutlenku węgla. Oznacza to 20% wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, 20% redukcję zużycia energii wobec prognoz dla krajów Unii Europejskiej na 2020 rok oraz 20% redukcję emisji dwutlenku węgla w stosunku do 1990 roku. Pakiet zakłada również 10% zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii w transporcie. W odniesie-

niu do Polski, w 2020 roku, 15% energii końcowej, czyli zużywanej przez konsumenta, powinno pochodzić ze źródeł odnawialnych.

W zakresie rozwoju wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w Polityce Energetycznej... zaproponowane zostały kierunki oraz narzędzia wspierające rozwój sektora. Autorzy Polityki Energetycznej... w celu wsparcia realizacji celów związanych z osiągnięciem 15% udziału energii z OZE w bilansie energii końcowej, zaproponowali program budowy biogazowni rolniczej w każdej gminie.

W kontekście rozwoju zrównoważonej energetyki na szczeblu lokalnym, dokument zapowiadał stworzenie optymalnych warunków do rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnie dostępnych surowcach. Równie istotnym założeniem, w kontekście rozwoju lokalnej energetyki opartej na wykorzystaniu biomasy, była zapowiedź dotycząca ochrony lasów przed nadmierną eksploatacją w celu zrównoważonego pozyskania biomasy, a także zrównoważone wykorzystanie zasobów rolniczych do celów energetycznych.

Niestety do chwili obecnej, ze względu na brak ustawy o odnawialnych źródłach odnawialnych, jak dotychczas nie powstały regulacje, oprócz biogazowni, upraszczające wykorzystanie urządzeń mikrogeneracji do produkcji energii elektrycznej przez gospodarstwa domowe i jej sprzedaży do sieci elektroenergetycznej.

2.1.4. Regionalna Strategia Energetyki oraz Regionalny Program Elektroenergetyki ze szczególnym uwzględnieniem Odnawialnych Źródeł Energii do 2025 dla Województwa Pomorskiego

Energetyka, a w szczególności energetyka odnawialna od wielu lat stanowiła istotne zagadnienie w planowaniu przestrzennym w Województwie Pomorskim. W związku z aktywną działalnością deweloperów oraz inwestorów zainteresowanych w szczególności rozwojem energetyki wiatrowej, przygotowany został szereg opracowań dotyczących potencjału zasobów odnawialnych źródeł energii na obszarze województwa, jak również określających uwarunkowania dla rozwoju poszczególnych technologii OZE.

Pierwsze ze wspomnianych opracowań dotyczyło możliwości rozwoju energetyki wiatrowej na terenie województwa i zawierało m.in. mapę tzw. „obszarów wyłączeń”, gdzie rozwój energetyki wiatrowej jest niepożądany ze względów środowiskowych, gospodarczych lub społecznych. W 2006 roku, Sejmik Województwa uchwalił Regionalną Strategię

Energetyki ze szczególnym uwzględnieniem Odnawialnych Źródeł Energii do 2025 roku. Dokument zawierał analizę wszystkich odnawialnych zasobów energii oraz określał kierunki ich rozwoju. Strategia zakładała upowszechnienie wykorzystania technologii wytwarzających ciepło i/lub energię elektryczną w oparciu o źródła lokalne oraz zrównoważone wykorzystanie lokalnych zasobów odnawialnych. Dokument wskazywał na konieczność poprawy efektywności energetycznej, rekomendując modernizację istniejących źródeł ciepła sieciowego i ich konwersję w kierunku skojarzonej produkcji ciepła i elektryczności.

Podkreślając wagę generacji rozproszonej, dokument zakładał wsparcie dla upowszechnienia technologii umożliwiających wytwarzanie energii w oparciu o zasoby odnawialne w gospodarstwach domowych, m.in. poprzez upowszechnienie wykorzystania kolektorów słonecznych.

W celu wsparcia realizację Regionalnej Strategii Energetyki, przygotowano zostało opracowanie zawierające ocenę zasobów biomasy w województwie pomorskim wraz z analizą uwarunkowań i kierunków jej wykorzystania do produkcji ciepła i energii elektrycznej. W ramach opracowania dokonano analizy zasobów biomasy ciekłej do celów skojarzonego wytwarzania ciepła i elektryczności z biogazu.

W 2010 roku Sejmik Wojewódzki uchwalił Program rozwoju elektroenergetyki z uwzględnieniem źródeł odnawialnych dla Województwa Pomorskiego do roku 2025. Problem deficytu mocy wytwórczych w województwie pomorskim analizowany jest w kontekście elektroenergetyki zawodowej oraz krajowego systemu elektroenergetycznego, a nie wytwarzania energii elektrycznej na poziomie lokalnym. Natomiast najważniejszym elementem programu jest wprowadzenie technologii jądrowej, co znajduje odbicie w scenariuszach rozwoju sektora elektroenergetyki w województwie, gdzie udział energetyki jądrowej w strukturze wytwarzania energii występuje na stałym poziomie, a udział pozostałych technologii wynosi niewiele ponad 10%.

2.1.5. Innowacyjna Energetyka. Rolnictwo energetyczne, 2009 r.,

Program Innowacyjna Energetyka. Rolnictwo Energetyczne (IERE) jest strategią sektorową dla biogazowni rolniczych, opracowaną przez Ministerstwo Gospodarki. Jego celem jest przygotowanie sprzyjających warunków dla inwestycji w biogazownie jak również opracowanie optymalnego systemu współfinansowania przedsięwzięć ze środków pu-

blicznych. Program IERE analizuje istniejące uwarunkowania dla budowy biogazowni rolniczych, w tym uwarunkowania krajowe i unijne uwarunkowania polityczne, krajowy potencjał biogazu, bariery prawne. Program omawia także role krajowych, dużych przedsiębiorstw energetycznych oraz samorządów oraz analizuje rynek dostawców technologii.

Realizacja programu ma na celu realizację założenia dotyczącego budowy biogazowni rolniczej w każdej gminie do 2020 roku. Według szacunków Ministerstwa Gospodarki, krajowy, roczny potencjał produkcji biogazu rolniczego wynosi 5 mld m³, odpowiadającego parametrami jakościowymi gazu ziemnego wysokometanowego, który jest w stanie zasilić 2000 biogazowni o mocy 1 MW. Podstawowymi surowcami do produkcji biogazu będą produkty uboczne z produkcji rolnej, płynne i stałe odchody zwierzęce oraz produkty uboczne i odpady z przetwórstwa spożywczego. Dodatkowo, wg. autorów programu, w Polsce, istnieje potencjał dla roślin energetycznych, które mogą stanowić substrat dla produkcji biogazu. Areal wskazany do wykorzystania w Programie, szacowany jest na 700 tysięcy hektarów i ma umożliwić produkcję roślin energetycznych bez konkurencji wobec produkcji na cele spożywcze.

Program IERE zakłada możliwość dofinansowania realizacji programu na poziomie 50%, co wiązałoby się z kosztem programu w wysokości 400 – 500 mln Euro. Założenia przyjęte do wyliczenia kosztu realizacji programu mówią o kosztach 1 MW, na poziomie 9 – 12 milionów złotych, czyli ok, 2 – 2,5 mln Euro.

2.1.6. Kierunki rozwoju biogazowni rolniczych w Polsce w latach 2010 – 2020.

Dokument został opracowany przez Ministerstwo Gospodarki we współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 13 lipca 2010 r. Stanowi on uszczegółowienie programu Innowacyjna Energetyka. Rolnictwo Energetyczne, a jego zakres dotyczy niezbędnych do przeprowadzenia zmian legislacyjnych umożliwiających zwiększenie tempa wdrażania biogazowni rolniczych, źródeł współfinansowania inwestycji ze środków publicznych oraz działań informacyjno-promocyjnych adresowanych do wszystkich stron biorących udział w procesie inwestycyjnym. Program nie uwzględnia uwarunkowań, celów i kierunków wynikających z rozwoju sektora biogazowego dla rozwoju społecznego, wpływu na rozwój regionalny i przestrzenny.

W programie przewidziano następujące mechanizmy wsparcia dla rozwoju biogazowni rolniczych:

1. Stworzenia warunków dla działań badawczo-rozwojowych, realizowanych przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, w ramach programu badawczego pt. „Zaawansowane technologie pozyskiwania energii”, poświęconemu rozwojowi technologii energetycznych wspomagających osiągnięcie celów wyznaczonych przez pakiet klimatyczno-energetyczny UE. Zidentyfikowany zakres badań wspomagający rozwój biogazowni rolniczych powinien dotyczyć m.in. następujących zagadnień:
 - a. udoskonalenie fermentacji metanowej
 - b. udoskonalenie metod fermentacji różnego rodzaju substratów pochodzenia rolniczego
 - c. udoskonalenie sposobów wykorzystania produktu pofermentacyjnego
 - d. udoskonalenie procesu oczyszczania biogazu do biometanu
 - e. udoskonalenie technik informatycznych służących optymalizacji, dozorowi i stabilizacji procesów zachodzących w biogazowni.
2. Nowelizacja przepisów prawa stanowiących barierę dla efektywnego wdrażania biogazowni rolniczych. Planowane zmiany dotyczyć będą m.in. następujących przepisów:
 - a. określenie parametrów jakościowych biogazu wprowadzanego do sieci dystrybucji i sposób przeliczenia wytworzonego biogazu na ilość energii elektrycznej z OZE
 - b. doprecyzowanie przepisów prawa odpowiadających za lokalizowanie biogazowni rolniczych
 - c. zmiany dotyczące instrumentów finansowego wsparcia rozwoju biogazowni
 - d. nowelizacja ustawy o nawozach i nawożeniu (Dz.U.2007.147.1033) w zakresie ograniczenia obowiązku zatwierdzania planów nawożenia uwzględniających wykorzystanie produktów pofermentacyjnych, przez Okręgowe Stacje Chemiczno-Rolnicze oraz rozszerzenie definicji nawozów naturalnych o przetworzone i nieprzetworzone produkty powstałe w wyniku fermentacji metanowej przeprowadzonej w biogazowni rolniczej.
3. Realizacja działań informacyjno-promocyjnych adresowanych do rolników i producentów rolnych, samorządów, społeczności lokalnych.

Program wskazuje również instytucje odpowiedzialne za jego wdrażanie i aktualizację. Oprócz Ministerstwa Gospodarki, odpowiedzialnymi za wdrażanie programu będą ministrowie właściwi do spraw rolnictwa, środowiska oraz nauki i szkolnictwa wyższego.

2.1.7. Ustawa o odnawialnych źródłach energii

Centralnym punktem projektu ustawy o odnawialnych źródłach energii jest nowy system wsparcia dla inwestycji OZE pozwalający na kształtowanie struktury wytwarzania energii poprzez nadanie priorytetu określonej technologii. Proponowany system wsparcia bazuje na dotychczas obowiązującym mechanizmie świadectw pochodzenia, popularnie zwanych zielonymi certyfikatami, lecz w zależności od technologii ilość świadectw pochodzenia zależy od wagi tzw. „współczynnika korekcyjnego”. W zamyśle wprowadzenie nowego systemu wsparcia miało na celu bardziej sprawiedliwe rozłożenie wsparcia na inne technologie, gdyż głównymi beneficjentami obecnego systemu są elektrociepłownie węglowe stosujące współspalanie węgla i biomasy oraz duża energetyka wiatrowa.

W kontekście rozwoju energetyki lokalnej projekt ustawy wprowadza dość znaczące ułatwienia dla mikro i małych technologii, wprowadzając definicję „mikroinstalacji” oraz likwidując bariery w ich przyłączeniu do sieci elektroenergetycznej, takie jak konieczność rejestrowania działalności gospodarczej oraz ubiegania się o koncesję na wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych. Podobnie jak w przypadku biogazowni rolniczych, ustawa zakłada funkcjonowanie rejestrów. Należy jednak zaznaczyć, że projekt ustawy nie zakłada podobnych usprawnień dla mikro i małych elektrowni wiatrowych – technologii cieszącej się coraz większym zainteresowaniem pomimo braku wsparcia.

Pomimo planowanych usprawnień dla mikro i małych technologii współpracujących z siecią elektroenergetyczną, projekt ustawy pomija istotne bariery dla układów generacyjnych zasilających wydzielone obwody, niewspółpracujące z siecią elektroenergetyczną. Zgodnie z ustawą o podatku akcyzowym, energia wytwarzana ze źródeł odnawialnych na własne potrzeby podlega opodatkowaniu. Podobnie, w projekcie ustawy brakuje ujęcia mikro i małych elektrowni wiatrowych w systemie wsparcia oraz usprawnień dotyczących uproszczenia przepisów budowlanych.

2.2. Polityka, prawo i narzędzia wspierające wzrost efektywności energetycznej.

2.2.1. Pierwszy i Drugi Krajowy Plan Działań w zakresie efektywności energetycznej

Pierwszy Krajowy Plan działań dotyczący efektywności energetycznej (dalej I KPD EE), opracowany przez Ministerstwo Gospodarki w 2007 roku był dokumentem strategicznym, który określał cel indykatorywny w zakresie oszczędności energii na 2016 rok, który miał być realizowany od 2008 roku. Plan definiował też cel pośredni, który miał zostać osiągnięty w 2010 roku, przy czym cel pośredni miał charakter orientacyjny i w założeniu miał stanowić ścieżkę dochodzenia do głównego celu określonego na 2016 rok.

Punktem odniesienia dla celu głównego oraz celu pośredniego było średnie krajowe zużycie energii w latach 2001 – 2005 w sektorach: gospodarstw domowych, usług, przemyśle i transporcie, które oszacowano na poziomie 593 908 GWh. Cel na 2016 określono na poziomie 9% (53 452 GWh), natomiast cel pośredni na rok 2010, na poziomie 2% (11 878 GWh), stosunku do zużycia w latach 2001 – 2005. W planie zawarto również środki osiągnięcia ustalonych celów w poszczególnych sektorach gospodarki.

Dokument II KPD EE, opublikowany w 2011 roku jest dokumentem sprawozdawczym podsumowującym działania mające na celu osiągnięcie celu pośredniego na 2010 rok oraz uszczegóławiającym działania w poszczególnych sektorach. Badania wykonane na potrzeby II KPD EE wykazały, iż cel pośredni na rok 2010 został przekroczony prawie trzykrotnie w stosunku do zakładanego poziomu 2% oszczędności, wynosząc 5,9%. Jednocześnie cel na 2016 rok został podniesiony z 9 do 11%.

W ramach Planu zapowiedziane zostało wdrożenie narzędzi umożliwiających realizację działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej adresowanych do sektora publicznego, który ma pełnić rolę wiodącą w promowaniu efektywności energetycznej oraz przemysłu i małych i średnich przedsiębiorstw. Istotnym elementem dokumentu jest zapowiedź tzw. działań horyzontalnych służących promowaniu efektywności energetycznej poprzez kampanie informacyjne.

2.2.2. Ustawa o efektywności energetycznej

Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 roku określa krajowe cele w zakresie efektywności energetycznej, zadania jednostek sektora publicznego, zasady uzyskania oraz umorzenia świadectwa efektywności energetycznej (tzw. białych certyfikatów), zasady sporządzania audytu efektywności energetycznej oraz uzyskania uprawnień audytora energetycznego.

Według zapisów ustawy, realizując swoje zadania, samorządy zobowiązane są wdrożyć przynajmniej 2 działania z listy przedsięwzięć sugerowanych na rzecz poprawy efektywności energetycznej. Ustawa wymienia sześć środków poprawy efektywności energetycznej, wśród nich:

- a) zawarcie umowy na realizację i finansowanie przedsięwzięcia służącego poprawie efektywności energetycznej,
- b) zakup urządzenia, instalacji lub pojazdu o niskim zużyciu energii oraz niedrogiego w eksploatacji,
- c) wymiana wyżej wymienionych, będących w eksploatacji urządzeń, instalacji lub pojazdów albo ich modernizacja,
- d) zakup lub wynajem efektywnych energetycznie budynków lub ich części albo przebudowa lub remont obecnie eksploatowanych, w tym realizacja działań termomodernizacyjnych,
- e) sporządzenie audytu energetycznego obiektu o powierzchni użytkowej powyżej 500 m², których jednostka samorządu terytorialnego jest właścicielem lub zarządcą.

Do końca 2012 roku, system świadectw efektywności energetycznej nie wszedł w życie.

3. Kompetencje gmin oraz potencjał korzyści wynikających z zarządzania energią.

Zakres odpowiedzialności samorządów lokalnych narzucony przez ustawę kompetencyjną oraz inne ustawy, sprawia, że w obszarze energetyki samorząd jest nie tylko wykonawcą polityki energetycznej ale również jej twórcą, przekładając politykę krajową w zakresie energii na poziom lokalny.

Realizując politykę energetyczną państwa samorządy terytorialne planują, a następnie wdrażają działania z zakresu efektywności energetycznej lub technologie wykorzystujące odnawialne zasoby energii – z jednej strony - w administrowanych przez siebie obiektach użyteczności publicznej, a z drugiej strony odpowiadają za upowszechnianie takich rozwiązań wśród lokalnej społeczności. Szczególną rolę w tym systemie odgrywają samorządy gmin, będące najbliższą lokalnej społeczności oraz inwestorów, które dodatkowo odpowiadają za kształtowanie polityki przestrzennej i ekologicznej.

Niniejszy rozdział analizuje kompetencje poszczególnych poziomów samorządu terytorialnego celem wskazania możliwości wdrożenia działań polegających na poszanowaniu energii, wdrożeniu rozwiązań umożliwiających zastosowanie odnawialnych zasobów energii lub chociażby optymalizacji kosztów energii.

3.1. Obszary kompetencji

Energia jest zagadnieniem horyzontalnym, obecnym w każdej dziedzinie kompetencji samorządów, które niestety często nie jest postrzegane całościowo lecz w kontekście funkcjonowania danej jednostki. Całościowe spojrzenie na zagadnienie umożliwia zaprojektowanie kompleksowych działań racjonalizujących zużycie energii, pokrycie zapotrzebowania z dostępnych lokalnie zasobów odnawialnych, które poza oczywistym efektem ekologicznym, przekładają się na redukcję stałych kosztów ponoszonych na funkcjonowanie jednostek samorządu.

Samorząd terytorialny, w zależności od poziomu – regionu, powiatu lub gminy, jest odpowiedzialny za dostarczanie usług publicznych w obszarach m.in. edukacji, szkolnictwa, ochrony zdrowia, kultury, bezpieczeństwa.

Zadania samorządów na poziomie województwa i powiatu dotyczą obszarów istotnych dla funkcjonowania społeczności, których realizacja na niższych poziomach administracji wiązałaby się z wyższymi kosztami inwestycyjnymi lub operacyjnymi. Natomiast na poziomie lokalnym, zadania własne wiążą się z zapewnieniem podstawowych potrzeb, o charakterze masowym, mieszkańcom gminy lub miasta.

Kompetencje samorządu gminy określone zostały z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminy (Dz.U.1990.16.95 z późniejszymi zmianami) oraz innymi ustawami. W obszarze energetyki, efektywności energetycznej oraz odnawialnych źródeł energii kompetencje gmin określone zostały w artykule 7 ust. 5 pkt 3 ustawy o samorządzie gminy, który oprócz zadań dotyczących zaopatrzenia w wodę, gospodarki odpadami, utrzymania czystości i porządku wymienia zaopatrzenie w energię elektryczną, ciepło oraz gaz. Obszary, w których samorząd gminy występuje w roli konsumenta energii, w ramach których posiada szereg możliwości zastosowania rozwiązań poprawiających efektywność energetyczną zostały wymienione w punktach: 5) ochrony zdrowia, 6) pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych, 7) gminnego budownictwa mieszkaniowego, 8) edukacji publicznej, 9) kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury, 15) utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych.

Bardziej szczegółowo obowiązki gmin w obszarze związane z energią zostały wymienione w ustawie Prawo energetyczne, z dnia 10.04.1997. Artykuł 7, ustęp 1 wymienia następujące zadania gmin:

- planowanie i organizacja zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na obszarze gminy;
- planowanie oświetlenia miejsc publicznych i dróg znajdujących się na terenie gminy;
- finansowanie oświetlenia ulic, placów i dróg publicznych znajdujących się na terenie gminy;
- planowanie i organizacja działań mających na celu racjonalizację zużycia energii i promocję rozwiązań zmniejszających zużycie energii na obszarze gminy.

Dodatkowe zadania, które są zobowiązane wypełniać samorządy wszystkich szczebli, zostały zdefiniowane przez ustawę o efektywności energetycznej. Zadania bardziej szczegółowo opisane we wcześniejszym rozdziale dotyczą szeroko pojętej efektywności energetycznej odnoszącej się zarówno do poprawy charakterystyki energetycznej budynków będących własnością lub zarządzanych przez jednostkę samorządu terytorialnego, jak również do zakupu energooszczędnych urządzeń biurowych i pojazdów. Działaniem nie wymienionym bezpośrednio przez ustawę, a mogących potencjalnie przełożyć się na obniżenie kosztów energii jest tzw. „zarządzanie kosztami energii”, polegające na organizacji przetargów na dostawy energii dla większej grupy odbiorców, którymi mogą być jednostki pomocnicze samorządu lub nawet grupa lub stowarzyszenie gmin. Tego rodzaju zamówienia grupowe potrafią przełożyć się na znaczące oszczędności w kosztach energii. W dalszej części poradnika zostaną bardziej szczegółowo opisane różne przykłady współpracy samorządów (głównie gmin) z przedsiębiorstwami energetycznymi, których wynikiem jest zwiększenie efektywności wykorzystania energii w ramach realizacji zadań własnych oraz idące za tym znaczące obniżenie kosztów energii.

Jak widać tematyka związana z energią jest coraz mocniej uwypuklana przez polskie prawodawstwo, co po części wynika z obowiązku implementacji bardzo rygorystycznego w tym zakresie prawa unijnego, a po części z wagi jaką przykładą do tej tematyki polski ustawodawca mając świadomość na ile istotne dla funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa są kwestie energetyczne. Jednak obszar ten jest istotny dla samorządów nie tylko dlatego, że obowiązki w tym zakresie nakładają ustawy lecz również, czy też przede wszystkim dlatego, że energia jest w naszych warunkach cywilizacyjnych nieodzowna do funkcjonowania. Muszą się one z nim zmierzyć w kilku aspektach:

- zarządzania energią w obiektach gminnych – są to zarówno kwestie związane z optymalizacją wykorzystania energii elektrycznej, a także cieplnej oraz gazowej, jak i minimalizacja kosztów poprzez odpowiednie dopasowanie taryf, mocy zamówionych i wybór najkorzystniejszej oferty cenowej na samą energię elektryczną.
- oświetlenie gminy – zapewnienie odpowiedniego oświetlenia ulicznego na drogach gminnych oraz – w określonych wypadkach – wzdłuż dróg należących do innego zarządcy, ale zlokalizowanych na terenie gminy.
- planowania energetycznego – zdiagnozowania problemów w zakresie gospodarki energetycznej w gminie, wskazania sposobów zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego i optymalizacji związanych z tym kosztów
- w kontekście powyższych obowiązków zasadna jest kwestia konkretnej polityki samorządu gminnego w tym zakresie oraz mądrego sposobu gospodarowania zasobami.

Szansą dla samorządów jest polityka unijna, która w sposób bardzo mocny kładzie nacisk na energię, przede wszystkim w kontekście czystych źródeł jej pozyskania, a także w aspekcie efektywnego wykorzystania energii. Przepisy unijne są sukcesywnie wdrażane do polskiego prawa, czego przykładem jest przyjęta 25 kwietnia 2011 roku ustawa o efektywności energetycznej (zaczęła obowiązywać w sierpniu 2011). Przytoczone wyżej przepisy, które zawiera nakładają na samorządy wprawdzie pewne obowiązki, ale jak pokazano mogą także pozwolić na pozyskanie dodatkowych środków.

Oprócz wszystkich powyższych elementów bodaj najbardziej przemawiającym argumentem dla samorządów mogą być pieniądze. Te, które nie zostaną wydane lecz zaoszczędzone, i które będzie można przeznaczyć na inne cele oraz te, które można zarobić na swoich działaniach zwiększających efektywność energetyczną.

POTENCJAŁ OSZCZĘDNOŚCI GMINY

A	Koszt energii elektrycznej i przesyłu przed zmianami	500 000 zł
B	Ograniczenie kosztów z tytułu audytu elektroenergetycznego	52 500 zł
C	Ograniczenie kosztów z tytułu przetargów na zakup energii	13 200 zł
D	Ograniczenie kosztów poprzez modernizację oświetlenia ulic i miejsc publicznych	96 000 zł
E	Ograniczenie kosztów poprzez wymianę oświetlenia w obiektach gminy	86 400 zł
F	Koszt energii elektrycznej i przesyłu po dokonanych zmianach	241 900 zł

Źródło: AM Preda, założenia dla gminy 15 tys. mieszkańców, 500 punktów oświetlenia miejsc publicznych, 1500 żarówek 100 W w obiektach gminy

LR

Źródło: http://www.gazetaprawna.pl/grafika/24007,7909,gmina_moze_zmniejszyc_o_30_proc_wydatki_na_energie.html za AM PREDA

4. Narzędzia realizacji zadań własnych samorządu gminy w zakresie energetyki

4.1. Planowanie energetyczne

Jednym z najważniejszych, umocowanych ustawowo instrumentów wdrażania zrównoważonej gospodarki energetycznej jest dokument o nazwie założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe (Ustawa Prawo energetyczne, Art. 16, 18, 19). Gmina występuje tutaj w charakterze regulatora lokalnego rynku energii, może również dzięki niemu wpływać na plany zakładów energetycznych. Podstawowe elementy, które samorząd powinien mieć na względzie to:

- zapewnienie niezawodnego i pełnego zaspokojenia potrzeb energetycznych odbiorców (zróżnicowanie źródeł zaopatrzenia w paliwa i energię, utrzymanie zapasów strategicznych i programu działań awaryjnych, stworzenie producentom warunków do odtwarzania i rozwoju podaży paliw i energii, zapewnienie perspektywicznych dostaw i dostępności do zróżnicowanych nośników energii);
- minimalizację kosztów zaspokajania potrzeb energetycznych odbiorców (stworzenie rynku i możliwości konkurencji producentów paliw i energii, wprowadzenie w życie antymonopolowych regulacji warunków i cen dostawy paliw i energii, realizację strategii zaspokajania potrzeb według zasady najmniejszych kosztów);
- zmniejszenie obciążenia środowiska naturalnego związanego z produkcją i użytkowaniem energii (restrukturyzacja zakładów przemysłowych znajdujących się na terenie gminy pod kątem zwiększenia zatrudnienia i ekologicznej struktury produkcji, rozwijanie systemów paliwowo-energetycznych i infrastruktury mniej uciążliwych dla środowiska nośników energii - gaz, energia elektryczna itp., przy uwzględnieniu zasady najmniejszych kosztów społecznych, ograniczeniu emisji zanieczyszczeń powietrza, wody i gleby - w celu zmniejszenia zagrożeń dla życia i zdrowia mieszkańców gminy);
- uzyskanie społecznej akceptacji i poparcia dla realizacji zintegrowanych programów ekonomicznych, energetycznych i ekologicznych (upowszechnienie wśród miesz-

kańców gminy i podmiotów gospodarczych informacji i decyzji odnoszących się do gospodarki energetycznej gminy i regionu, preferowanie kierunków i rozwiązań w zintegrowanej gospodarce energetycznej - podaż energii i popyt na energię - tworzących nowe miejsca pracy, rozwijanie systemów paliwowo energetycznych i ich infrastruktury, zwłaszcza w odniesieniu do ogrzewania pomieszczeń i ciepłej wody użytkowej z uwzględnieniem wymogów i możliwości finansowych mieszkańców oraz niezbędnego poziomu pomocy socjalnej, rozwijanie świadomości w zakresie ekonomizacji energii oraz edukacji ekologicznej).¹

Założenia do planu są sporządzane na okres piętnastu lat, jednak wymagają aktualizacji co trzy lata i muszą, zgodnie z ustawą, uwzględniać następujące elementy:

1. ocenę stanu aktualnego i przewidywanych zmian zapotrzebowania na ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe;
2. przedsięwzięcia racjonalizujące użytkowanie ciepła, energii elektrycznej i paliw gazowych;
3. możliwości wykorzystania istniejących nadwyżek i lokalnych zasobów paliw i energii, z uwzględnieniem energii elektrycznej i ciepła wytwarzanych w odnawialnych źródłach energii, energii elektrycznej i ciepła użytkowego wytwarzanych w kogeneracji oraz zagospodarowania ciepła odpadowego z instalacji przemysłowych;
4. zakres współpracy z innymi gminami.

Gwarancją dobrej jakości planu jest jego tworzenie we współpracy ze wszystkimi zainteresowanymi stronami, gdzie gmina przejmuje rolę moderatora procesu i powinna być odpowiedzialna za skuteczne informowanie, pozyskiwanie do współpracy lokalnej społeczności. Dobrze przygotowany, skonsultowany z wszystkimi interesariuszami dokument może stać się jednym z kluczowych elementów zarządzania energią.

4.2. Oświetlenie gminy

Oświetlenie uliczne jest jednym z obszarów budzących największe kontrowersje w samorządach. W trakcie zmian ustrojowych po 1989 roku ustawodawca przekazał infrastrukturę oświetleniową dróg zakładom energetycznym jednocześnie powierzając obowiązek oświetlenia gminy samorządom. Takie rozwiązanie było faktycznie usankcjonowaniem

¹ Marek Butkowski, Adriana Maszkiewicz-Kobacka „Zintegrowane planowanie energetyczne w gminie”

wcześniejszej praktyki – już w roku 1964 wszyscy inwestorzy zostali zobowiązani do tego, by prawa własności do zrealizowanych przez siebie inwestycji w infrastrukturę energetyczną przekazywać przedsiębiorstwom energetycznym. W efekcie samorządy otrzymały odpowiedzialność za zapewnienie na swoim terenie odpowiedniej ilości energii do jego oświetlenia nie mając niemalże żadnego wpływu na infrastrukturę, która odpowiada za zabezpieczenie odpowiedniej jakości dostaw do wywiązania się ze swoich zobowiązań w tym zakresie. Samorządy ponosząc koszty oświetlenia gminy, nie dysponują narzędziami aby efektywnie wywiązywać się z obowiązku – same latarnie stanowią najczęściej własność zakładu energetycznego. Ten z kolei, w sposób naturalny jest zainteresowany maksymalizacją swoich dochodów. Jeszcze w roku 2009 tylko 25% oprav oświetleniowych (ok. 800 tys. sztuk) stanowiło własność gminy. Reszta (ok. 2.400 tys.) należała do operatorów systemu dystrybucyjnego. Stąd też w interesie przedsiębiorstw energetycznych leży jak najwyższe zużycie energii przez gminę, przy czym przedsiębiorstwo energetyczne zachowuje możliwie najniższe koszty własne: odtworzeniowe lub inwestycyjne.

Oczywiście nie w każdym przypadku tak konflikt ma ostry charakter, jednak występuje w różnym nasileniu i silniejszą stroną w tym sporze jest zakład energetyczny.

Zdaniem władz gminnych doświadczają one w tym zakresie wielu uciążliwości wskutek:

- narzucania niekorzystnych umów w zakresie eksploatacji oświetlenia;
- obciążania kosztami utrzymania oświetlenia, które nie jest ich własnością i na które nie mają wpływu;
- odmowy dostępu do kalkulacji kosztów utrzymania infrastruktury oświetleniowej;
- pozbawiania prawa do zmiany taryfy za energię elektryczną zużywaną na potrzeby oświetlenia na korzystniejszą;
- nie dopuszczania spoza sektora energetyki do zawierania z gminami umów na prowadzenie eksploatacji oświetlenia;
- odmowy prawa do przeprowadzenia modernizacji oświetlenia na własny rachunek, zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych;
- wymuszania przekazywania nowych bądź zmodernizowanych elementów oświetlenia na własność przedsiębiorstwa energetycznego.²

² Stanowisko Zarządu Śląskiego Związku Gmin i Powiatów z dnia 20 czerwca 2008 r. w sprawie finansowania oświetlenia ulicznego i drogowego w gminach

Koniec sporu o lampy. Tauron wygrał z Opolem w sądzie.

Źródło: Strefa Biznesu, 25.06.2012

<http://www.strefabiznesu.nton.pl/artykul/koniec-sporu-o-lampy-tauron-wygral-z-opolem-w-sadzie>

Spór dotyczył zasad modernizacji oświetlenia ulicznego. Jest szansa, że teraz na ulicach będzie jaśniej i bezpieczniej.

Spór pomiędzy Tauronem, a opolskim ratuszem trwa już od kilku lat. Efekt jest taki, że wiele lat w mieście niemal się rozsypuje, bo do tej pory obie strony nie potrafią się porozumieć, co do zasad modernizacji oświetlenia.

Konfliktem zajmował się już Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (przyznał rację miastu), z kolei sąd - do którego odwołał się koncern energetyczny Tauron - przyznał ostatecznie rację firmie.

Miasto w swojej interpretacji przepisów przyjęło stanowisko, że będzie pokrywać tylko koszty związane z usuwaniem awarii lamp (oprawy, źródła światła), a koszty funkcjonowania pozostałej części instalacji oświetleniowej powinien pokrywać Tauron, który nadal jest właścicielem większości ponad 8 tysięcy lamp w mieście.

Co więcej Opole oskarżyło koncern, że żądając dodatkowych opłat za modernizację oświetlenia, nadużywa dominującej pozycji na rynku. Sąd odrzucił jednak te oskarżenia.

- Tym samym potwierdził konieczność ponoszenia przez gminy, kosztów funkcjonowania całej instalacji oświetleniowej - ocenia Tomasz Topola, rzecznik spółki Tauron Dystrybucja.

Co ciekawe koncern od lat podpisuje umowy o modernizacji oświetlenia na swoich zasadach. Na Opolszczyźnie przebudował już lampy m.in. w Komprachcicach, Lewinie Brzeskim, czy w podopolskich Komprachcicach.

- Mamy nadzieję, że podobnie będzie w Opolu - przyznaje Tomasz Topola. - Jesteśmy gotowi do rozmów i do współpracy z miastem. Modernizacja oświetlenia na pewno jest stolicy województwa potrzebna.

W Opolu pierwsze plany dużej przebudowy oświetlenia ulicznego pojawiły się jeszcze w pierwszej kadencji prezydenta Ryszarda Zembaczyńskiego (2002-2006). Na inwestycję planowano wydać kilkanaście milionów złotych w okresie kilku lat, ale na planach się skończyło.

W kolejnej kadencji urzędnicy zaczęli mieć wątpliwości, czy mogą inwestować w coś,

co nie jest ich własnością, ale koncernu Tauron. Zdecydowano też o zastępowaniu lamp koncernu własnymi. Co roku na ten cel wydawane jest kilkaset tysięcy złotych, ale przy takich kwotach modernizacja oświetlenia może potrwać kilkanaście lat.

Arkadiusz Wiśniewski, zastępca prezydenta ds. infrastruktury powiedział nam w piątek, że wyrok sądu w sprawie lamp jest ważny, ale i bez niego miasto musi usiąść do rozmów z Tauronem.

- Zmodernizowane lampy to nie tylko więcej światła na ulicach, ale także większe bezpieczeństwo mieszkańców i co ważne niższe rachunki za prąd, który z roku na rok będzie drożał - mówi Arkadiusz Wiśniewski i zapowiada, że będzie chciał zorganizować spotkanie z przedstawicielami Taurona.

Pojęcie punktu świetlnego zostało zdefiniowane przez Polski Komitet Oświetleniowy Stowarzyszenia Elektryków Polskich (PKO SEP) w styczniu 2001 r. Stwierdzono, że użyte w ustawie Prawo energetyczne określenie „punkt świetlny” należy rozumieć jako kompletną oprawę oświetleniową, czyli „urządzenie służące do rozsyłania, filtrowania lub przekształcania światła wysyłanego przez źródło światła, zawierające elementy niezbędne do mocowania i ochrony źródła światła oraz do przyłączania go do obwodu zasilającego.”

Departament Energetyki Ministerstwa Gospodarki nie zgłosił uwag do tego stanowiska PKO SEP, a Urząd Regulacji Energetyki, Południowo-Wschodni Oddział Terenowy w Krakowie potwierdził, że przytoczona definicja punktu świetlnego nie obejmuje słupów oświetleniowych. URE stwierdził dalej, że obowiązki związane z budową oraz eksploatacją infrastruktury energetycznej koniecznej dla sprawnego działania punktów świetlnych i związane z tym koszty winny obciążać przedsiębiorstwo energetyczne.

W wypadku nowopowstającego oświetlenia ulicznego problem występuje w o wiele mniejszym zakresie, ponieważ gminy stawiają własne punkty oświetleniowe. Jednak wciąż zdecydowaną większość słupów stanowi własność przedsiębiorstw energetycznych więc gminy nie mogą w nie inwestować, a przedsiębiorstwa odmiennie interpretują pojęcie punktu świetlnego. Jednak stanowisko Regionalnych Izb Obrachunkowych jest w tej kwestii jasne.

Stanowisko Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych z dnia 25.04.2008 roku w sprawie finansowania oświetlenia dróg publicznych przez gminy

I. Stan prawny.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2006 r. Nr 89, późn. zm.) do zadań własnych gminy w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepło i paliwa gazowe należy finansowanie oświetlenia ulic, placów i dróg publicznych znajdujących się na terenie gminy. Ponadto, zgodnie z art. 3 pkt 22 ww. ustawy pod pojęciem finansowania oświetlenia rozumieć należy finansowanie kosztów energii elektrycznej pobranej przez punkty świetlne oraz koszty ich budowy i utrzymania.

II. Stan faktyczny.

Dokonując analizy stanu faktycznego należy odróżnić:

- stan w którym gmina jest właścicielem instalacji oświetleniowej od stanu w którym właścicielem takiej instalacji jest zakład energetyczny;
- kwestii modernizacji od zagadnienia zwykłego utrzymania. W sytuacji, gdy właścicielem instalacji oświetleniowej jest gmina, ponosi ona koszty zakupu energii elektrycznej i usługi przesyłowej zgodnie z taryfami zakładu energetycznego na podstawie otrzymanych faktur. Zadanie utrzymania urządzeń gmina może powierzyć własnej jednostce organizacyjnej lub też wybranemu, w trybie ustawy Prawo zamówień publicznych, podmiotowi. Nie ma również w tym przypadku żadnych przeciwwskazań do ponoszenia przez gminę jakichkolwiek nakładów na modernizację. W przypadku, gdy instalacja oświetleniowa stanowi własność zakładu energetycznego gmina nie jest w żaden sposób uprawniona do ponoszenia nakładów na modernizację punktów świetlnych, nie będących jej własnością. Ponoszone w tym celu wydatki inwestycyjne gmin z racji swej istoty powodowałyby nie tylko udoskonalenie, ale i jednocześnie zwiększenie wartości obcego majątku. Zwykłe utrzymanie punktów świetlnych, o którym mowa w art. 3 pkt 22 ustawy Prawo energetyczne nie obejmuje swym zakresem modernizacji.

Stanowisko KR RIO jest zbieżne ze stanowiskiem Ministra Gospodarki z dnia 5 kwietnia 2007 r. zgodnie z którym modernizacje instalacji powinny być realizowane przez ich właścicieli w uzgodnieniu z gminami, dla których świadczą usługi oświetleniowe. Nakłady ponoszone przez właściciela sieci energetycznej na jej modernizację powinny

zostać sfinansowane ze środków pozyskanych za usługi świadczone gminie w zakresie utrzymania punktów oświetleniowych na terenie gminy (remonty, konserwacje) tj. w drodze tzw. „usługi oświetleniowej”. Zawarcie umowy na zakup usługi oświetleniowej, będzie wymagało uprzedniego stosowania ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 223, póź. 1655). Wówczas usługodawca (mógłby nim być zakład energetyczny) będzie w ramach umowy zobowiązany do utrzymania instalacji oświetlenia, a z tak pozyskanych środków będzie dokonywał nakładów inwestycyjnych na modernizacje (ale już w ramach środków własnych). W tej sytuacji gmina płaciłaby jedynie koszty usługi oświetleniowej, co jest dopuszczalne w świetle obowiązujących przepisów. Wysokość i rodzaj stawek jednostkowych zawierających również godziwy zysk dla usługodawcy stanowiłaby przedmiot uzgodnień stron umowy.

Jako rozwiązanie do przyjęcia uznać należy także ponoszenie przez gminę całkowitych kosztów oświetlenia w oparciu o jednolitą taryfę na oświetlenie uliczne, o ile zakład energetyczny zdecyduje się na przyjęcie takiego rozwiązania.

Dopuszczalnym rozwiązaniem odnośnie ponoszenia przez gminy kosztów modernizacji

sieci oświetlenia jest również uzyskanie innego niż własność tytułu prawnego gminy do sieci oświetlenia (np. dzierżawy, użyczenia). Należy zwrócić jednak uwagę, że w treści stosownej umowy powinny zostać uwzględnione zasady wzajemnych rozliczeń poczynionych nakładów inwestycyjnych z właścicielem sieci.

Źródło: http://www.rio.gov.pl/modules/Uploader/upload/stanowisko_krrio_z_dnia_25.04.2008_ws_oswietlenia.pdf

Zdanie zakładów energetycznych w tym temacie jest całkowicie przeciwne. Uważają one, że to gminy powinny odpowiadać za modernizację oświetlenia ulicznego nawet jeśli – jak jest w 85% przypadków – właścicielem jest zakład energetyczny.

Zdaniem Enionu

Wspólnota nr 51 z 22 grudnia 2007r.

Autor: Jacek Piersiak

(Fragment)

Niektórzy wójtowie twierdzą, że mają podpisane umowy kompleksowe z Enionem i płać za energię w taryfie C11, w której jest także opłata za eksploatację. W tej taryfie jest taka opłata, ale obejmuje ona eksploatację sieci przesyłowej do punktów pomiarowych w instalacji oświetlenia ulicznego. Każdy odbiorca energii płaci za eksploatację sieci tylko do swojego licznika. Dalsza część sieci, np. wewnątrz budynku lub od licznika do budynku, jest w gestii odbiorcy prądu. Tak też jest z oświetleniem ulicznym. Do licznika instalację eksploatuje Enion w ramach opłaty eksploatacyjnej wnoszonej wraz z opłatą za prąd. Dbłość o dalszy ciąg sieci, czyli kable do słupów, oprawy oświetleniowe, źródła światła należy do samorządów lokalnych obowiązanych do zaopatrzenia gmin w energię elektryczną.

Zatem jeśli wójt chce, by latarnie uliczne w jego gminie świeciły bezawaryjnie, powinien zawrzeć dodatkową umowę z dystrybutorem energii, tj. Enionem, na eksploatację oświetlenia ulicznego w jej odcinku za licznikiem.

Oświetlenie uliczne jest zadaniem własnym gminy (art. 3 i 18 prawa energetycznego). Gmina może to zadanie realizować za pomocą własnej sieci oświetleniowej (latarnie, oprawy, kable), a jeśli jej nie posiada, to za pomocą sieci należącej do Enion SA. Wówczas kupuje usługę oświetleniową, a zatem musi zapłacić za zużyty prąd i konserwację lamp. To chyba oczywiste. Nie można powiedzieć, że lampy nie są własnością gminy i nie płaci ona za ich utrzymanie.

Interesującym przykładem rozwiązywania tego typu problemów jest śląska gmina Kochanowice, która doszła do porozumienia z przedsiębiorstwem energetycznym – w jego ramach gmina umieszcza punkty świetlne na własnych słupach oraz na słupach ENIONu, za ich zgodą, na podstawie umowy dzierżawy.

Podobny projekt, choć w większej skali, zrealizowany został na Opolszczyźnie, gdzie po blisko dwuletnich negocjacjach, w dniu 17.08.2011 roku 22 gminy podpisały porozumienie z koncernem energetycznym Tauron. W porozumieniu uzgodniono wspólne warunki oświetlenia ulic i dróg. Negocjacje koordynował Związek Gmin Śląska Opolskiego. Liderem zespołu negocjacyjnego był zastępca burmistrza Kluczborka. Porozumienie objęło

gminy: Bierawa, Cisek, Domaszowice, Grodków, Kędzierzyn - Koźle, Kluczbork, Komprachcice, Lasowice Wielkie, Lubsza, Olesno, Olszanka, Pokój, Polska Cerekiew, Radłów, Reńska Wieś, Skarbimierz, Skoroszyce, Strzelce Opolskie, Świerczów, Wilków, Wołczyn i Zawadzkie. W efekcie zawartego konsensusu obie strony zgodnie rekomendowały uczestniczącym gminom i przedsiębiorstwu energetycznemu wypracowany wzór umowy. Obejmuje ona warunki utrzymania instalacji oświetlenia ulic, placów i dróg publicznych na terenie gminy, uzgodnione w oparciu o standardy przedstawione w zaakceptowanej przez wszystkie strony kalkulacji.

Zawiera ona szczegółowy wykaz uzgodnionych przez obie strony czynności, niezbędnych do wykonania usług utrzymania instalacji oświetlenia ulic, placów i dróg publicznych na terenie gminy, a także innych czynników kosztotwórczych. W umowie ustalono miesięczną stawkę netto za punkt świetlny w wysokości 6,50 zł. Gminy chciały osiągnąć cenę 4 zł, a koncern 16 zł. Ustalono wiele dodatkowych warunków, m.in. niski 3 procentowy limit punktów świetlnych, które mogą być niesprawne bez odszkodowania (we wcześniejszych umowach było nawet 10%). Koncern zobowiązał się też do maksymalnie 10 dniowego czasu reakcji na zgłoszoną usterkę (wcześniej niektóre gminy miały termin 14 dniowy). Po raz pierwszy udało się gminom zobowiązać koncern do przedstawienia pełnej kalkulacji usług. Pierwszą umowę według wynegocjowanego wzoru podpisała gmina Olesno.³

Kompromis jest jednak trudny do osiągnięcia także z tego powodu, że koszty inwestycji związanych z modernizacją oświetlenia są wysokie. Dla jednego punktu świetlnego mogą one – w zależności od przyjętego rozwiązania – wynosić od ośmiu do nawet kilkudziesięciu tysięcy złotych. Gminy nie chcą ponosić tych kosztów nie tylko ze względu na interpretację Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych, ale także dlatego, że uważają, iż ponosząc takie koszty powinny w pełni odpowiadać za infrastrukturę, w którą zainwestowały poprzez przejście jej na majątek gminy. To rozwiązanie jest jednak nie do przyjęcia przez zakłady energetyczne. Przejęcie całej infrastruktury oświetleniowej przez gminy nawet przy dobrej woli przedsiębiorstw energetycznych byłoby zbyt skomplikowane (m.in. ze względu na to, że część słupów służy nie tylko do utrzymywania punktów świetlnych, ale stanowi jednocześnie element nośny dla innych instalacji energetycznych). Samorządy jednoczą się by zyskać silniejszą pozycję negocjacyjną i by móc skuteczniej lobbować na rzecz swoich praw. Najbardziej znane jest Porozumienie Ciechocińskie.

³ Źródło: <http://www.dobrepraktyki.pl/index.php?p1=4&p2=17&art=403>

Słupy energetyczne mają należeć do gminy

Źródło: Rzeczpospolita, 26.05.2011, autor: Renata Krupa-Dąbrowska

Samorządy muszą płacić za utrzymanie oświetlenia ulic. Tymczasem bardzo często nie są właścicielami słupów.

Miasto Kowal jest właścicielem 20 proc. oświetlenia na swoim terenie. Reszta, głównie słupy energetyczne, należy do zakładu energetycznego.

– Zależy nam na oszczędnościach i na modernizacji infrastruktury oświetleniowej – mówi Eugeniusz Gołembiewski, burmistrz Kowala. – Tymczasem zakładowi energetycznemu już nie. Dlatego chcemy zmian w prawie, żeby raz na zawsze uporządkować ten bałagan.

Razem ze stu innymi gminami założył porozumienie ciechocińskie, które ma właśnie taki cel. – Tego typu problemy – mówi Gołembiewski – mają wszystkie gminy w Polsce. O co chodzi

Zgodnie z prawem energetycznym oświetlenie placów, ulic, dróg należy do obowiązków gmin. Do nich także należy pokrywanie kosztów jego utrzymania. Szkopuł w tym, że przeważająca część infrastruktury oświetleniowej nie jest ich własnością, tylko przedsiębiorstw energetycznych – słupy należą najczęściej do zakładów energetycznych, a punkty oświetleniowe do gmin. Istnieje więc dziwny dualizm: kto inny jest właścicielem i dysponentem majątku, a kto inny ponosi koszty jego funkcjonowania.

Teoretycznie strony mogą dojść do porozumienia i ustalić zasady współpracy. Z tym jednak nie zawsze bywa najlepiej

– spory rozwiązuje dopiero sąd. Czasem przedsiębiorstwa energetyczne odmawiają gminom prawa wyboru sprzedawcy energii elektrycznej.

Niektóre gminy, takie jak Kowal, buntują się przeciwko temu. – Zorganizowaliśmy przetarg, dzięki któremu mniej płacimy za prąd, ale takich gmin jak my jest niewiele – wyjaśnia burmistrz Gołembiewski.

– To spadek po PRL – tłumaczy Adam Szejnfeld, przewodniczący sejmowej komisji „Przyjazne państwo”.

Więcej szczegółowych informacji o Porozumieniu Ciechocińskim dostępne jest na stronie Gminy Kowal: <http://www.kowal.eu/?id=121&g=320>

4.3. Oświetlenie dróg krajowych

W wielu polskich gminach trwa spór pomiędzy samorządami a Generalną Dyрекcją Dróg Krajowych i Autostrad dotyczący oświetlenia dróg administrowanych przez GDDKiA, a przebiegających przez teren gminy. Przepisy regulujące tą kwestię nie są jednoznaczne i każda ze stron sporu interpretuje je na swoją korzyść. Problem ilustruje poniższy artykuł.

„Dziennik Gazeta Prawna”: Drogi w ciemności

PAP za „Dziennik Gazeta Prawna” 23.02.2011

Coraz ciemniej nad polskimi drogami, bo nie ma z czego płacić za ich oświetlenie - alarmuje „Dziennik Gazeta Prawna”

Rocznie trzeba wydać w sumie 30 mln zł, aby wszystkie trasy były oświetlone.

Od początku roku Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad przestała płacić rachunki za prąd. Twierdzi, że to obowiązek gmin. Do grudnia zarządca płacił jeszcze za latarnie przy głównych szlakach drogowych, ale oszczędności zmusiły go do rezygnacji nawet z tych wydatków.

Jednak lokalne władze także liczą każdą wydaną złotówkę. Poza tym twierdzą, że skoro drogi krajowe podlegają GDDKiA, to ona powinna ponosić koszty ich oświetlenia.

Ta jednak powołuje się na interpretację Ministerstwa Infrastruktury, która na gminy zrzuca obowiązek płacenia rachunków za prąd zużyty w latarniach przy drogach na ich terenie.

Słabe oświetlenie może być jedną z przyczyn wypadków, których uczestnicy mogą potem dochodzić odszkodowań na drodze sądowej, także od odpowiedzialnych za niewłaśczone latarnie.

Ucieszyłem się, gdy niedawno złodzieje rozkradli latarnie ... - mówi anonimowo w „Dzienniku Gazecie Prawnej” jeden z samorządowców.

Zgodnie z art. 20 pkt 4 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 19, poz. 115, z późn. zm.) do obowiązków zarządcy drogi należy utrzymanie m.in. drogowych obiektów inżynierskich i innych urządzeń związanych z drogą. Drogi i urządzenia z nią związane powinny spełniać m.in. wymagania określone w rozporządzeniu ministra transportu i gospodarki morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 43, poz. 43). W dziale IV rozporządzenia MTiGM „w sprawie warunków technicznych,

jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie - wyposażenie techniczne dróg”, zostały określone urządzenia oświetleniowe. W § 109 ust. 1 tego rozporządzenia zostały określone sytuacje, kiedy droga powinna zostać oświetlona. Jednak, jak zwraca uwagę Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej, które kilkakrotnie zajmowało stanowisko w tej sprawie (m.in. oficjalne stanowisko podsekretarza stanu Zbigniewa Rapciaka z dnia 21.08.2008, czy wiceministra Radosława Stępnia z dnia 17.03.2011 roku), przepisy powyższe odnoszą się do warunków technicznych oraz zasad projektowania i nie mogą przesądzać o sposobie finansowania, który jest regulowany przez ustawę Prawo energetyczne, ustawie o samorządzie gminnym oraz o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Zgodnie ze stanowiskiem ministerstwa „zadanie to zostało przekazane do gmin wraz z właściwymi środkami, a więc było ono skojarzone ze wzrostem udziału gmin zarówno w dochodach z podatku dochodowego od osób prawnych - o 1,71 proc., jak i z podatku od osób fizycznych - o 2,28 proc.” (wypowiedź wiceministra Stępnia w Sejmie z dnia 17.03.2011)

Jednak gminy nie rezygnują z dochodzenia swoich racji. Chociaż wiele z nich przegrało z GDDKiA w sądzie sprawy o oświetlenie dróg będących własnością Generalnej Dyrekcji, a przebiegających przez teren gminy zapadł również precedensowy wyrok na korzyść wiejskiej gminy Słupsk.

Gmina Słupsk nie musi płacić za oświetlenie na drodze ekspresowej

Gazeta Wyborcza, 08.10.2011

Gmina wiejska Słupsk nie musi płacić za oświetlenie części obwodnicy Słupska. W piątek w słupekim sądzie rejonowym zapadł precedensowy na skalę kraju wyrok w tej sprawie.

Kto ma płacić za oświetlenie dróg na obwodnicach miast i zjazdach z autostrad? To problem, który spędza sen z powiek wielu samorządowcom. Do tej pory Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad (GDDKiA) wymagała, aby koszty te ponosiła gmina, na terenie której przebiega dana obwodnica. GDDKiA płaci jedynie za prąd na samych autostradach. I wystawiając gminom faktury, powołuje się na prawo energetyczne. Sęk w tym, że gminy nie chcą płacić. Nic dziwnego - koszty sięgają kilkuset tysięcy złotych w skali roku, co dla niejednej małej gminy stanowi pokaźną część budżetu. - Dlaczego mamy płacić za oświetlenie drogi, która jest drogą krajową, a nie lokalną? - takie narzekania samorządowców słycać w najróżniejszych zakątkach Polski.

Na odsiecz gminom przyszedł właśnie sąd w Słupsku, który w precedensowym wyroku uznał, że obwodnica tego miasta nie jest własnością gminy, więc do GDDKiA ma płacić za jej oświetlenie. Co prawda na razie to tylko wyrok w pierwszej instancji, ale i tak może rzucić nowe światło na spór samorządów i GDDKiA o... światło. Po ogłoszeniu wyroku dotyczącego lokalnej obwodnicy radości nie ukrywał wójt gminy Słupsk Mariusz Chmiel, który co roku na oświetlenie odcinka tej drogi musiałby przekazywać ponad 100 tys. zł. To więcej, niż słupska gmina wydaje na stypendia dla dzieci, i prawie tyle, ile rocznie pochłania walka z alkoholizmem.

Obwodnica Słupska została oddana do użytku jesienią 2010 r. Łącznie to 16 km drogi ekspresowej, na której znajduje się 750 lamp umieszczonych na pięciu węzłach. Obwodnica przebiega przez tereny trzech samorządów: gminy wiejskiej Słupsk, gminy Kobylnica i miasta Słupsk. Ostatnie dwa samorzady zgodziły się na płacenie za oświetlenie trasy. Wójt gminy Słupsk stanął okoniem i powiedział, że to nie jest jego inwestycja i gmina nie ma obowiązku ponosić dodatkowych kosztów, tym bardziej że nie zaplanowano ich w budżecie samorządu.

Kiedy wójt nie płacił za faktury wystawiane przez GDDKiA, ta skierowała sprawę do sądu. - Gmina nie miała wpływu na tę inwestycję, nie powinna więc ponosić związanych z nią kosztów - uzasadniał w uzasadnieniu sędzia Hubert Odelski. Prawo energetyczne mówi zaś tylko ogólnie, że gmina ma oświetlać ulice, place i drogi znajdujące się na terenie tej gminy. Ale zdaniem sądu chodzi o te drogi, które są własnością gminy i wchodzą w skład mienia komunalnego gminy lub są w zarządzie gminy. - Odcinek drogi ekspresowej zwanej również obwodnicą Słupska na pewno nie należy do mienia komunalnego gminy. Dlatego do zadań gminy należy tylko planowanie oświetlenia, ale już finansowanie zadań nie należy do gminy - ogłosił sędzia Odelski.

- Szkoda, że inne samorzady bezwiednie przyjęły uzasadnienie Generalnej Dyrekcji i zgodziły się na opłaty. Wiele samorządów musi ponosić dodatkowe koszty oświetlenia nie swoich obiektów. Mam nadzieję, że teraz sytuacja się zmieni - mówił po rozprawie wójt Mariusz Chmiel. Urzędnicy z Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad już zapowiadają apelację.

Bój idzie o niemałe pieniądze. Oświetlenie wszystkich polskich obwodnic należących do GDDKiA kosztuje rocznie ok. 30 mln zł. W samym woj. pomorskim na płacenie za oświetlenie na obwodnicach poza Słupskiem nie zgadza się Gdynia i Gdańsk. W sąsiednim województwie za oświetlenie nie chce płacić Elbląg i Olsztyn.

5. Zarządzanie kosztami energii. Modele współpracy z przedsiębiorstwem obrotu energią.

Mówiąc o przedsiębiorstwie energetycznym, mamy do czynienia z dwoma kategoriami podmiotów: operatorem systemu dystrybucyjnego (zakładem energetycznym) oraz z przedsiębiorstwami obrotu energią. Tylko w wypadku umowy kompleksowej można odnieść wrażenie, że jest to jeden podmiot. Dzieje się tak dlatego, że występujące w umowie dwa podmioty są ze sobą silnie powiązane kapitałowo (np. PGE Dystrybucja oraz PGE Obrót) w związku z czym nazwa może być myląca - w podanym przykładzie najczęściej posługujemy się tylko pierwszym członem nazwy – PGE, oraz dlatego, że mamy do czynienia z jedną umową.

Tymczasem to zakład energetyczny odpowiada za infrastrukturę, dzięki której korzystamy z energii, ale już za jej sprzedaż odpowiada przedsiębiorstwo obrotu energią. Jest tak zawsze, nawet w wypadku umowy kompleksowej. Dlatego trzeba zwrócić uwagę kto powinien być adresatem sprawy, z którą się zwracamy. Również z tego powodu rozdzielenie umowy kompleksowej na dwie odrębne pozwoli nie tylko na jaśniejszy podział odpowiedzialności. Z oczywistych powodów (infrastruktura dystrybucyjna należy na danym terenie do jednego zakładu energetycznego) nie jest możliwe podpisanie umowy dystrybucyjnej z innym niż miejscowy operatorem systemu dystrybucyjnego, który działa na zasadach tzw. monopolu naturalnego, z racji którego zresztą stawki taryfowe są zatwierdzane przez prezesa Urzędu Regulacji Energetyki.

Natomiast wiele przedsiębiorstw na terenie Polski posiada koncesję na obrót energią i teoretycznie istnieje możliwość skorzystania z usług każdego z nich. Wykaz przedsiębiorstw posiadających koncesję na obrót energią znajduje się na stronie Urzędu Regulacji Energetyki. To właśnie w przypadku drugiego elementu można dokonywać zakupów energii na dwa sposoby, opisane w dalszych podrozdziałach.

5.1. Przetarg na dostawy energii.

Do realizacji tego modelu konieczne jest przede wszystkim wypowiedzenie tzw. umowy kompleksowej pomiędzy zakładem energetycznym i powiązanim z nim przedsiębiorstwem obrotu energią, a w dalszym ciągu rozdzielenie jej na umowy: dystrybucyjną oraz na zakup energii.

Możliwe są dwa warianty przeprowadzenia wspomnianych zakupów:

- a) indywidualne przetargi (albo na kompleksową obsługę gminy, albo osobno na oświetlenie uliczne i oddzielnie na obiekty samorządowe)
- b) grupy zakupowe – porozumienia kilku samorządów wspólnie celem zwiększenia wolumenu zakupu, a tym samym uzyskania, jako duży odbiorca korzystniejszej ceny.

W każdym wypadku konieczne jest wcześniejsze odpowiednie przygotowanie przetargu, którego warunkiem koniecznym jest przeprowadzenie audytu zużycia energii. Nie należy mylić tego terminu z audytem energetycznym, który ma na celu określenie charakterystyki zużycia energii (szczególnie ciepła) przez budynek i wskazanie metod optymalizacji kosztów z tym związanych.

Natomiast audyt zużycia energii pokazuje źródła opłat za energię. Opiera się głównie, choć nie jedynie, o analizę faktur i umów. Pozwala ustalić jaka jest profil zużycia energii, czyli zmienność w czasie: dobowo, tygodniowo, miesięcznie, rocznie. Na tej podstawie oraz dzięki określeniu wolumenu energii można dopasować właściwą grupę taryfową oraz stwierdzić, czy wielkość mocy zamówionej odpowiada rzeczywistym potrzebom – zdarzają się przypadki kiedy korzystniejsze będzie sporadyczne zapłacenie kary za przekroczenie mocy zamówionej niż stałe przeplacanie za nadmierną moc, która przy normalnym funkcjonowaniu jest osiągnięta bardzo rzadko. Wszystkie powyższe elementy w sposób zasadniczy wpływają na specyfikację istotnych warunków zamówienia i decydują o wielkości oszczędności.

Kolejnym krokiem, jeszcze przed ogłoszeniem przetargu jest wypowiedzenie dotychczasowych umów – zarówno na sam zakup energii jak i na usługę dystrybucyjną (w praktyce najczęściej te dwie umowy są połączone w jedną, tzw. umowę kompleksową, najmniej korzystną z punktu widzenia klienta, ze względu na to, że nie daje praktycznie żadnych

możliwości skorzystania z ofert konkurencyjnych). Następne działanie to wybór grupy taryfowej najbardziej odpowiedniej do rzeczywistych potrzeb gminy. Być może część z nich będzie dobrze dopasowana, ale przypuszczalnie niektóre przynajmniej będą wymagały zmiany. Ich optymalny dobór jest o tyle istotny, że od niego zależą ceny energii – w zależności od grupy taryfowej stawki za megawatogodzinę różnią się od siebie. Warto również znać szacunkową ilość energii, która będzie wykorzystywana w określonej grupie taryfowej.

Nowe umowy dystrybucyjne można podpisać jeszcze przed rozpisaniem przetargu – w wypadku dystrybucji mamy bowiem do czynienia z tzw. monopolem naturalnym. Ta umowa określa warunki techniczne dostarczania energii, obejmuje opłaty związane z kosztami przesyłowymi, z eksploatacją urządzeń i całej infrastruktury niezbędnej do prawidłowego dostarczania energii o odpowiednich parametrach. Cała ta infrastruktura na danym terenie należy do jednego przedsiębiorstwa energetycznego i jest przez nie zarządzana. Nie ma możliwości przyłączenia do innej sieci, bo ta z reguły nie występuje. Dlatego też w tym wypadku mamy do czynienia `właśnie z monopolem naturalnym. Z tego też powodu ceny opłat stałych za odbiór energii w danej grupie taryfowej są zatwierdzane przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, by nie dopuścić do wykorzystania przez zainteresowane przedsiębiorstwa pozycji monopolistycznej.

Posiadając uporządkowaną kwestię umowy dystrybucyjnej można przystąpić do przetargu na zakup energii. W przeciwieństwie do dystrybucji rynek ten jest uwolniony. Jest to skutek realizacji przepisów unijnych, które wprowadzają tzw. zasadę TPA (skrót od angielskiego Third Party Access – dostęp trzeciej strony). Oznacza ona, że przedsiębiorstwa dystrybucyjne zobowiązane są do udostępnienia swojej infrastruktury dystrybucyjnej wszystkim przedsiębiorstwom obrotu energią (sprzedawcom energii), które posiadają odpowiednie koncesje. Tych przedsiębiorstw jest obecnie w Polsce kilkadziesiąt i rozwijają się między nimi korzystna dla klientów rywalizacja przejawiająca się różnorodną ofertą cenową i warunkami obsługi klienta. Niektóre nawet oferują takie usługi jak „ekologiczna energia” - w jej wypadku klient dostaje pisemne potwierdzenie, że cała wykorzystana przez niego energia pochodzi ze źródeł odnawialnych.

Źródło: Opracowanie własne

Zyski z zakupu energii w procedurze przetargowej są istotne – oszczędności zazwyczaj nie są mniejsze niż 10%, a możliwe są także bardziej znaczące – nawet ponad dwukrotnie. Wiele zależy od tego, jaki jest zamawiany wolumen energii. Większa jej ilość to większe prawdopodobieństwo uzyskania lepszej ceny. Dlatego czasami samorządy występują w tzw. grupach zakupowych – tzn. przeprowadzają wspólnie jedno postępowanie, aby stanowić atrakcyjniejszego klienta dla przedsiębiorstw obrotu energią i uzyskać korzystniejszą cenę. Grupa zakupowa to grupa kupujących, którzy wspólnie chcą dokonać zakupu takiego samego towaru/usługi i którzy się łączą celem przeprowadzenia go wspólnie. Występując razem członkowie grupy zakupowej zwiększają ilość kupowanych towarów/usług o ilości wszystkich partnerów. Tym samym dzięki znaczącemu wolumenowi są atrakcyjniejszym klientem dla oferentów, którzy grupie zakupowej mogą zaoferować korzystniejsze warunki sprzedaży interesującego ich dobra.

Grupy zakupowe nie muszą być powiązane terytorialnie (choć bliskość położenia ułatwia kontakty).

Od strony technicznej członkowie grupy podpisują porozumienie, które wskazuje pełnomocnika występującego w imieniu grupy. Może, ale nie musi, być nim jeden z członków grupy. Może również to być instytucja/firma/osoba zewnętrzna. Występuje on w imieniu i na rzecz grupy przeprowadzając dla niej procedurę zakupową (w wypadku gmin zgodnie z procedurą zamówień publicznych) i biorąc na siebie kontakty ze sprzedawcą.

Zalety takiego rozwiązania wydają się być dosyć oczywiste: po pierwsze jest to wspomniany już wyżej wzrost siły negocjacyjnej w kontaktach ze sprzedawcą dzięki kumulacji ilości kupowanej energii – na większą jej ilość łatwiej uzyskać dobrą cenę; drugą zaletą jest optymalizacja organizacji zakupowej – potencjalna oszczędność czasu przy samym postępowaniu, ponieważ członkowie grupy mogą po części podzielić się zadaniami, mogą też bazować na wiedzy najbardziej doświadczonych członków grupy; z tym ostatnim czynnikiem wiąże się też następna zaleta, jaką jest skumulowanie wiedzy i doświadczeń wszystkich uczestników grupy – pozwala to na wymianę informacji pomiędzy wszystkimi członkami grupy. Dodatkowo grupa taka ma luźną formułę – a to oznacza, że nie ma konieczności wiązania się z członkami grupy poza celem, jakim jest zakup energii.

Oczywiście jest też kilka wad: wspomniana wyżej luźna formuła, która jednak wymaga koordynacji działań u wszystkich członków grupy, a ze względu na brak efektywnych instrumentów zarządzania może być to trudne do osiągnięcia, również z powodu tego, że nie we wszystkich gminach sytuacja prawna będzie podobna. Ponadto błędy w przygoto-

waniu przedmiotu zamówienia u jednego z członków grupy mogą się odbić na wszystkich jej członkach, ponieważ w efekcie całość zamówienia będzie błędna i wybrana oferta może nie spełniać oczekiwań członków grupy. Może też się zdarzyć, że skumulowane zapotrzebowanie paradoksalnie może doprowadzić do podwyższenia ceny, jeśli ilość będzie na tyle duża, że jej zabezpieczenie będzie stanowić problem dla sprzedawcy ponieważ przy zbyt dużym zamówionym wolumenie energii także część przedsiębiorstw obrotu energią nie będzie w stanie sprostać zapotrzebowaniu, albo samo będzie musiało ją dokupywać, by wywiązać się z umowy z klientem, co paradoksalnie może podwyższyć cenę energii dla zamawiającego, zamiast ją obniżyć.

Przykład – przetarg na energię dla obiektów miasta Częstochowy

Źródło: <http://www.dobrepraktyki.pl/index.php?p1=4&p2=17&art=84&s=2>

W dniu 23.09.2008 r. Urząd Miasta Częstochowy ogłosił przetarg na zakup energii elektrycznej na potrzeby budynków i lokali biurowych, fontann oraz syren alarmowych Urzędu Miasta Częstochowy.

Zakres zamówienia obejmował zakup (uwaga: tylko zakup, odrębnie od nabycia usługi dystrybucji) energii elektrycznej w okresie od 01.01.2009 do 31.12.2009 r. do 33 punktów poboru energii (w tym do 4 przyłączy rezerwowych) - budynków i lokali administracyjnych, fontann oraz syren alarmowych, rozmieszczonych w granicach administracyjnych Miasta Częstochowy. Szacunkową ilość dostarczanej energii (plus/minus 10%) w okresie dostawy określono na 1 200 000 kWh, a zapotrzebowanie mocy wyniosło łącznie 894 kW, w tym 274 kW dla zasilania rezerwowych.

Otwarcie ofert nastąpiło 14.10.2008 r. Wpłynęły 2 oferty: Elektrowni Połaniec S.A. Grupa Electrabel Polska oraz PKP Energetyki sp. z o.o. W postępowaniu wybrano ofertę firmy PKP Energetyka sp. z o.o., ul. Hoża 63/67, 00-681 Warszawa. Cena oferty wyniosła brutto: 379 859,20 zł. Oferta spełniła wszystkie warunki zawarte w specyfikacji istotnych warunków zamówienia oraz uzyskała największą liczbę punktów obliczonych zgodnie z kryterium, przyjętym w tejże specyfikacji istotnych warunków zamówienia, a także jego wagą.

Podjętą procedurę zmiany sprzedawcy energii elektrycznej wypowiedziane zostały dotychczasowe kompleksowe umowy: sprzedaży energii elektrycznej oraz o świadczenie usług dystrybucji zawarte z ENION Energia Sp. z o.o. W wyniku przeprowadzonego

w trybie zamówienia z wolnej ręki (na podstawie art. 67 ust. 1 pkt 1a ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych) postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na zakup usług dystrybucji energii elektrycznej (ogłoszenie o wynikach postępowania opublikowano w dniu 23.12.2008 r.), odpowiednio w dniach 30-31.12.2008 r. zawarto umowy o świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej z ENION S.A. Oddział w Częstochowie - Zakład Energetyczny Częstochowa na czas nieokreślony. Na podstawie doświadczeń uzyskanych w przetargu przeprowadzonym w miesiącu październiku 2008 r. w dniu 12.01.2009 r. Urząd Miasta Częstochowy ogłosił kolejny przetarg na zakup energii elektrycznej dla 9 placówek miejskich Gminy Miasta Częstochowy oraz 6 wydziałów Urzędu Miasta na potrzeby eksploatacji budynków, lokali i obiektów użytkowych.

Zakres zamówienia obejmował sprzedaż energii elektrycznej w okresie od 01.04.2009 r. do 31.12.2009 r. na potrzeby:

- 1) 29 punktów poboru energii (w tym 3 punkty z przyłączami rezerwowymi) - budynków i lokali użytkowych administrowanych przez następujące miejskie placówki, rozmieszczone w granicach administracyjnych Miasta Częstochowy:
 - Techniczne Zakłady Naukowe im. gen. W. Sikorskiego, ul. Jasnogórska 84/90
 - Zespół Szkół im gen. W. Andersa, ul. Legionów 58,
 - Szkoła Podstawowa nr 2 im. K.K. Baczyńskiego, ul. Baczyńskiego 2,
 - Szkoła Podstawowa nr 48 im. gen. Z. Berlinga, ul. Schillera 5,
 - IV Liceum Ogólnokształcące im. H. Sienkiewicza, Aleja Najświętszej Maryi Panny 56,
 - Młodzieżowy Dom Kultury, ul. Łukasińskiego 50/68,
 - Centrum Kształcenia Praktycznego, ul. Przechodnia 11/15,
 - Zespół Szkół Samochodowo-Budowlanych, ul. Św. Augustyna 3/7,
 - Muzeum Częstochowskie, Aleja Najświętszej Maryi Panny 45A.

- 2) 14 nowych punktów poboru energii - lokali biurowych i obiektów użytkowych, dla których płatnikiem faktur za energię elektryczną jest Gmina Miasto Częstochowa. Szacunkowa ilość dostarczanej energii (+/- 10%) w okresie zamówienia wyniosła 1 530 000 kWh. Moc umowna dla wszystkich odbiorów wyniosła 1515 kW (w sezonie letnim obniżona do 1203 kW).

W postępowaniu przetargowym oferty złożyły ENION Energia sp. z o.o. oraz PKP Energetyka S.A. Wybrano ofertę firmy PKP Energetyka S.A., ul. Hoża 63/67, 00-681 Warszawa. Cena oferty wyniosła brutto: 569 313,00 zł. Oferta spełniła wszystkie warunki zawarte w specyfikacji istotnych warunków zamówienia oraz uzyskała największą liczbę punktów obliczonych zgodnie z kryterium, przyjętym w tejże specyfikacji istotnych warunków zamówienia, a także jego wagą. Umowy sprzedaży energii elektrycznej

zostały zawarte w dniu 19.02.2009 r.

Tak, jak w przypadku pierwszego postępowania, wypowiedziane zostały umowy kompleksowe i zawarto nowe umowy o świadczenie usługi dystrybucji.

2. Porozumienie z dotychczasowym sprzedawcą energii. Z reguły jest ono zawierane w ramach umowy kompleksowej, najczęściej z inicjatywy przedsiębiorstwa energetycznego, które proponuje korzystniejsze od dotychczasowych stawki zakupu energii przez określony czas. Zaletą tego rozwiązania jest minimum formalności niezbędnych do podpisania takiego porozumienia ponieważ może ono mieć charakter aneksu do dotychczasowej umowy kompleksowej. Nie wymaga ono większych wysiłków ze strony samorządu, a umożliwia także wynegocjowanie dodatkowych korzyści ze strony zakładu energetycznego, np. niższej ceny na inne usługi takie jak konserwacja oświetlenia. Wadą natomiast jest utrudnione dostosowanie taryf i mocy zamówionych do faktycznego zapotrzebowania samorządu.

W wyniku zastosowanych działań, tylko w zakresie zamówienia objętego pierwszym przetargiem, z tytułu zmiany sprzedawcy i w porównaniu do aktualnych cen dotychczasowego sprzedawcy (Enion Energia Sp. z o.o.), szacowane oszczędności budżetowe wyniosą w roku 2009 ok. **56.000 zł brutto**, natomiast w zakresie objętym drugim przetargiem, analizując okres, na który udzielono zamówienie (**9 miesięcy**), odpowiednio ok. **25.000 zł brutto**. Wprowadzenie zastosowanej propozycji do bieżącej praktyki działania gminy w oczywisty sposób spowoduje progresję oszczędności.

Przykładem na to, że zakup bardzo dużej ilości energii może stanowić problem jest porównanie Goleniowa i Poznania. Obie gminy znajdują się na terenie Enea Operator, więc warunki związane z systemem dystrybucyjnym są zbliżone.

W przeprowadzonych przez siebie przetargach miasto Goleniów uzyskało następujące ceny:

- obiekty Gminy i jej jednostek organizacyjnych - zużycie: 1 117 MWh, cena **265,60 zł/MWh**
- oświetlenie - zużycie: 1 423 MWh **255,30 zł/MWh**

Natomiast miasto Poznań, które zorganizowało ogromny, skumulowany przetarg na energię zarówno dla obiektów gminnych jak i na oświetlenie uliczne uzyskało następujące ceny - zużycie: 346 900 MWh, cena **266,90 zł/MWh**, w tym - oświetlenie - zużycie: 18 906 MWh - cena **258,00 zł/MWh**.⁴

Niezależnie od tego, czy prowadzony jest przetarg indywidualny czy grupowy należy pamiętać o wszystkich czynnikach, które mają wpływ na to, jaką uzyskamy cenę:

1. Ilość energii – oczywiście co do zasady im większa ilość energii tym bardziej atrakcyjnym klientem możemy być dla przedsiębiorstwa obrotu energią. Jednak, jak już wspomniano wyżej, zbyt duża ilość energii oznacza dla przedsiębiorstwa obrotu energią konieczność jej dokupienia od innych wytwórców, z czym mogą się wiązać ryzyka związane z ceną oraz jej wysokość, która będzie wyższa już dla samego przedsiębiorstwa, które przecież musi także pobrać swoją marżę.
2. Sposób odbioru energii – taryfy oraz moc zamówiona.
3. Czas trwania umowy – standardowo okres, na jaki warto zawierać umowy to jeden rok. Dłuższy czas jest nieopłacalny dla zamawiającego ponieważ dla przedsiębiorstwa obrotu energią łączy się ze zwiększonym ryzykiem cenowym (im dłuższa perspektywa czasowa tym prognozy cenowe są obarczone większym błędem, co oferent przenosi na zamawiającego w oferowanej cenie). Oczywiście istnieje możliwość, że uda się uzyskać cenę, która w pierwszym roku wprawdzie nie będzie bardzo korzystna, ale za to w kolejnym przyniesie oszczędności, jest to jednak obarczone zbyt dużym ryzykiem i w związku z tym mało prawdopodobne.
4. Ryzyka związane z utrzymaniem stałej ceny – wiąże się to bezpośrednio z okresem, na jaki ma zostać zawarta umowa: im ten okres dłuższy tym większe ryzyko dla przedsiębiorstwa obrotu energią, które będzie przenosić je na zamawiającego oferując wyższe stawki niż na krótszy okres, jak opisano powyżej
5. Termin ogłoszenia przetargu – ceny energii ulegają zmianom w ciągu roku i charakteryzują się sezonowością. Jest to związane z różnymi czynnikami zewnętrznymi, m.in. z ogłoszeniem przez prezesa Urzędu Regulacji Energetyki zatwierdzonych taryf, czy z zapotrzebowaniem na energię elektryczną na rynku (są okresy przeważającego popytu, ale też okresy przeważającej podaży).

Dopiero analizując wnikliwie wszystkie powyższe elementy oraz biorąc pod uwagę wnioski z tej analizy można mieć pewność, że przetarg przyniesie najbardziej oczekiwane dla zamawiającego efekty.

⁴ Za: AM Preda www.preda.pl

5.2. Negocjacje cenowe z zakładem energetycznym

Rozwiązanie tego typu jest często proponowane samorządom przez przedsiębiorstwa energetyczne jako swego rodzaju alternatywa wobec przeprowadzenia przetargu na energię. Oferta, która pojawia się najczęściej kiedy samorząd związany jest umową kompleksową obejmuje obniżenie stawek za energię w dotychczasowych grupach taryfowych na określony czas. Porozumienie podpisywane jest na jeden rok lub na podobny, niezbyt długi okres. Poza obniżeniem stawek mogą być proponowane dodatkowe udogodnienia. Zaletą tego rozwiązania z punktu widzenia samorządu jest prosta, nie wymagająca wielu formalności procedura oraz gwarancja stosunkowo korzystnej ceny, a także dobre relacje z przedsiębiorstwem energetycznym. Wadą jest brak dostosowania grup taryfowych oraz brak swobodnego wyboru dostawcy energii, który być może zaproponowałby lepsze stawki.

5.3. Wybór optymalnego rozwiązania zakupu energii.

Chociaż rozwiązanie oparte na porozumieniu z zakładem energetycznym jest mniej skomplikowane i praktycznie nie angażuje czasowo to jednak w dłuższej perspektywie jest mniej korzystne dla samorządu. Ponadto samorządy są związane przepisami ustawy Prawo Zamówień Publicznych, które zobowiązują je do ich stosowania także w wypadku zakupu energii elektrycznej. Przed wprowadzeniem zasady TPA, która oddzieliła usługę dystrybucyjną od usługi sprzedaży energii nie było praktycznie możliwości innego działania niż zamówienia z wolnej ręki. Jednak sytuacja uległa zasadniczej zmianie w lipcu 2007 roku wraz z wprowadzeniem wspomnianej zasady. Wspólny komunikat Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki i Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych w sprawie stosowania przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych w zakresie dostaw energii⁵ przedstawia możliwości, jakie w nowym jak natenczas stanie prawnym (komunikat jest z 2008 roku) stoją przed samorządami. „Wobec (...) zmian prawa energetycznego oraz zmian na rynku energii elektrycznej możliwy jest obecnie zakup energii elektrycznej od dowolnego dostawcy. Ustała niniejszym przeszkoda techniczna o obiektywnym charakterze, uzasadniająca stosowanie szczególnych trybów udzielania zamówień publicznych w zakresie dostaw tego medium. Odbiorcy, obowiązani do stosowania przepisów prawa zamówień publicznych, w świetle powyższego, winni więc stosować regulacje ogólne, a więc

⁵ http://www.ure.gov.pl/portal/pdb/497/3040/Komunikat_Prezesa_Urzedu_Regulacji_Energetyki_oraz_Prezesa_Urzedu_Zamowien_Publi.html

dotyczące podstawowych, konkurencyjnych trybów udzielania zamówień publicznych.” Komunikat prezesów zwraca też uwagę, iż „o ile istnieje możliwość wyboru sprzedawcy energii brak jest możliwości wyboru przedsiębiorstwa energetycznego zajmującego się świadczeniem usług dystrybucji bądź przesyłania energii elektrycznej. Przedsiębiorstwa te działają w obszarze monopolu naturalnego.

W takiej sytuacji, podmioty objęte obowiązkiem udzielania zamówień publicznych na dostarczanie energii elektrycznej posiadają następujące możliwości:

- a) zamawiający stosując tryby podstawowe udzielania zamówień wybiera przedsiębiorstwo zajmujące się obrotem energią elektryczną, a następnie udziela zamówienia z wolnej ręki na usługę dystrybucji lub przesyłania energii elektrycznej;
- b) zamawiający w trybie określonym na podstawie art. 6 ust. 1 ustawy Prawo zamówień publicznych udziela przedsiębiorstwu obrotu zamówienia publicznego na usługę kompleksową w rozumieniu art. 3 ust. 30 ustawy - Prawo energetyczne, realizowaną na podstawie umowy kompleksowej, o której mowa w art. 5 ust. 3 tej ustawy.”

Kolejny komunikat prezesa URE⁶ wskazuje już wyraźnie, które rozwiązanie jest zdaniem regulatora właściwsze i bardziej korzystne dla samorządów: „Urząd Regulacji Energetyki proponuje odbiorcom instytucjonalnym następujący – zgodny z prawem zamówień publicznych - sposób działania Zamawiającego (odbiorcy kupującego energię elektryczną):

Krok 1: wyłonienie sprzedawcy energii elektrycznej w trybie przetargu nieograniczonego (URE proponuje w tym kroku zastosowanie załączonej dokumentacji przetargowej);

Krok 2: zamówienie z „wolnej ręki” na usługę przesyłania lub dystrybucji energii elektrycznej.”

Dla wygody zamawiających URE opublikował wzorcową dokumentację przetargową, opracowaną w porozumieniu z Urzędem Zamówień Publicznych i dostępną w wersji elektronicznej pod adresem:

http://www.ure.gov.pl/portal/pl/424/3219/Prezes_URE_wspiera_odbiorcow_instytucjonalnych_i_promuje_zakupy_energii_elektryc.html

Dokumentacja ta stanowi również załącznik do niniejszego opracowania.

Na koniec trzeba zasygnalizować, że w praktyce często działające łącznie jako strony umowy kompleksowej przedsiębiorstwa energetyczne nadużywają swojej pozycji dominującej utrudniając samorządom przeprowadzenie przetargów na energię. Właśnie ta praktyka stała się przyczynkiem do powołania wspomnianego wcześniej porozumienia ciechocińskiego.

⁶ http://www.ure.gov.pl/portal/pl/424/3219/Prezes_URE_wspiera_odbiorcow_instytucjonalnych_i_promuje_zakupy_energii_elektryc.html

5.4. ESCO jako instrument finansowania działań w zakresie zarządzania energią

Interesującą i bardzo efektywną metodą finansowania wdrażania procesów zarządzania energią, wciąż rzadko stosowaną w Polsce, jest współpraca z firmą działającą w formule ESCO (ang. Energy Service Company – przedsiębiorstwo usług energetycznych), o której wspomniano już wyżej w kontekście Jaworzna. Przedsiębiorstwo usług energetycznych świadczy usługi energetyczne lub dostarcza innych środków poprawy efektywności energetycznej w obiekcie będącym własnością bądź administrowanym przez użytkownika, biorąc na siebie pewną część ryzyka finansowego. Wynagrodzenie za wykonane usługi jest zależy (w całości lub w części) od osiągnięcia poprawy efektywności energetycznej oraz spełnieniu innych uzgodnionych kryteriów efektywności. ESCO oferują swoje usługi w oparciu o zasadę finansowania projektów energetycznych przez stronę trzecią (TPF - Third Party Funding). Ten typ finansowania ma wiele zalet - umowy z firmą ESCO, oparte o kontrakty wykonawcze, to umowy których przedmiotem jest osiągnięcie określonego efektu energetyczny - z gwarancją uzyskania oszczędności i nie wymaga angażowania własnych środków. Firma typu ESCO zobowiązuje się do sfinansowania całego zadania ze środków własnych lub pozyskanych ze źródeł zewnętrznych. Dzięki ESCO samorząd nie ponosi kosztów inwestycyjnych i może uzyskać wymierne oszczędności modernizując przy okazji swoją infrastrukturę. Ryzyko i koszty inwestycyjne bierze na siebie przedsiębiorstwo, które występuje w roli ESCO, które opłacane jest z uzyskanych oszczędności.

Należy jednak pamiętać, że taka współpraca ma charakter partnerstwa publiczno-prawnego w świetle rozumienia ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku (Dz.U. 2009 nr 19 poz. 100) i jako takie musi być ujęte w stosowne ramy.

Formuła ESCO może funkcjonować na kilka sposobów:

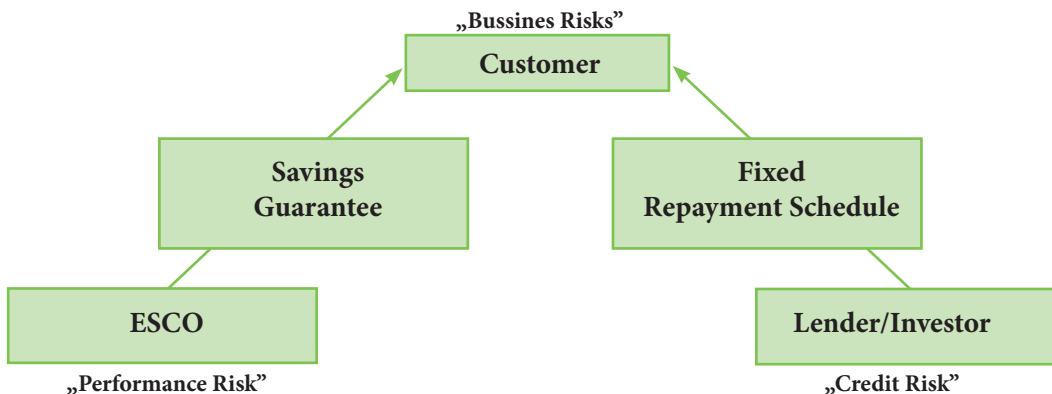
Shared saving

Źródło: Energy Service Comapnies in Europe, Status Report 2005

Typ pierwszy – oparty o podział oszczędności powstałych na skutek działań firmy w formule ESCO. W umowie między stronami (w tym wypadku pomiędzy firmą ESCO a samorządem) z góry określony jest procent, w jakim obie strony skorzystają z oszczędności powstałych dzięki realizacji konkretnego zadania. W tym wypadku jednak brak jest gwarancji wysokości oszczędności. Strony dzielą się też odpowiedzialnością finansową za podejmowane działania.

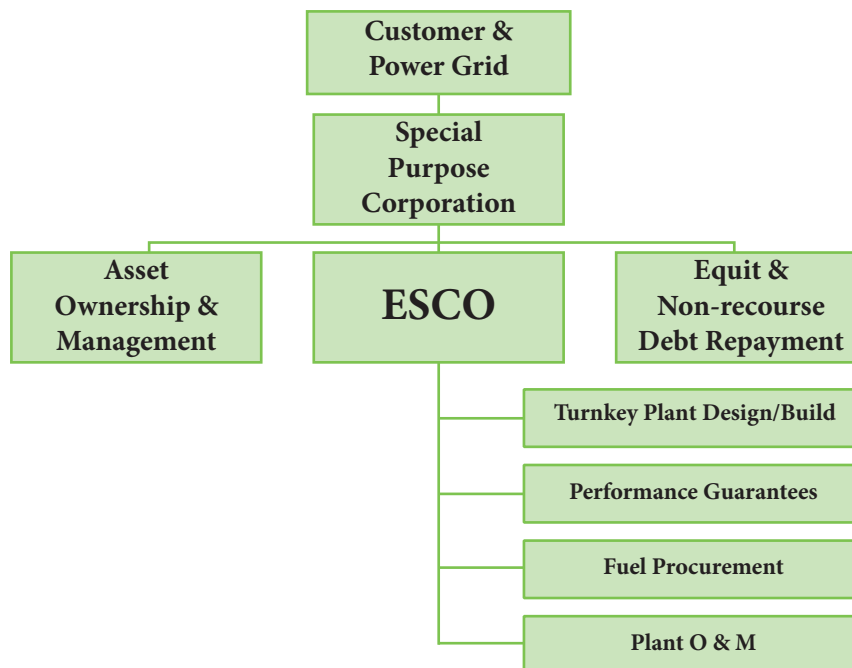
Guaranteed saving

Źródło: Energy Service Comapnies in Europe, Status Report 2005

Typ drugi - oparty o gwarancję oszczędności – działania są realizowane przez firmę ESCO, która jest potem spłacana w określonym umową czasie przez partnera, który następnie w pełni korzysta z uzyskanych oszczędności – ryzyka związane z uzyskaniem oszczędności bierze na siebie firma ESCO, która gwarantuje ich zaistnienie w określonej wysokości. Tymczasem partner (samorząd) zobowiązuje się do regularnego spłacania kosztów działań służących powstaniu tych oszczędności.

Build-Own-Operate-Transfer (BOOT) model

Źródło: Energy Service Companies in Europe, Status Report 2005

Trzeci z modeli oparty jest o pełny system Partnerstwa Publiczno-Prawnego, zwany po angielsku BOOT (Build-Own-Operate-Transfer, czyli Wybuduj-posiadaj-zarządzaj-przełącz). System ten zakłada, że wszystkie działania optymalizujące wykorzystanie energii realizowane są przez ESCO, które staje się też właścicielem infrastruktury i nią zarządza przez określony czas realizując politykę efektywnościową. Partner (samorząd) zobowiązuje się do kupowania usług od ESCO po ustalonej cenie przez określony czas. Po tym okresie

określonym umową infrastruktura przechodzi na własność partnera. Ten typ kontraktu jest korzystny gdy działania zwiększające efektywność energetyczną wiążą się z działaniami inwestycyjnymi.

Ciekawym przykładem działań w formule ESCO jest współpraca gminy z zakładem energetycznym w wypadku Jaworzna. Finansowanie kosztów opiera się na tzw. samospłacie kosztów modernizacji z oszczędności energii elektrycznej, wynikających z wymiany starych, nieefektywnych punktów świetlnych na nowoczesne oświetlenie energooszczędne. Gmina (odbiorca) w oparciu o umowę, zawartą za zgodą Urzędu Zamówień Publicznych, kupuje od przedsiębiorstwa energetycznego (dostawcy) co miesiąc usługę oświetlenia ulicznego - usługę o określonym przez siebie, podwyższonym standardzie na podstawie opracowanej dokumentacji projektowej. Miesięczny koszt zakupu usługi oświetleniowej finansowany jest z oszczędności w zużyciu energii elektrycznej i wynika z negocjacji między przedsiębiorstwem energetycznym (dostawcą) i gminą (odbiorcą). Faktyczną modernizację wykonało przedsiębiorstwo energetyczne w oparciu o umowę zawartą z gminą. Podstawowym założeniem dla gminy jest to, aby roczne koszty ponoszone na oświetlenie uliczne i utrzymanie punktów świetlnych w stosunku do roku ubiegłego (przed modernizacją) nie zwiększyły się.

Realizacja projektu nie byłaby możliwa w innej formule, ponieważ gmina nie posiada wolnych środków finansowych, niezbędnych do samodzielnej realizacji tak dużego projektu.⁷ W tym przedsięwzięciu element porozumienia gminy z Zakładem Energetycznym był kluczowym punktem.

5.5. System „białych certyfikatów”

Korzyścią, jaka może dodatkowo wynikać dla samorządów z zapisów ustawy o efektywności energetycznej jest system tzw. białych certyfikatów, czyli świadectw efektywności energetycznej. Są one przyznawane za uzyskanie oszczędności rzędu co najmniej 10 toe (ton oleju ekwiwalentnego - równoważnik jednej tony ropy naftowej o wartości opałowej równej 41 868 kJ/kg) rocznie. Będą one mogły być zbywane, ponieważ ustawodawca przewidział mechanizmy, które wymuszają na przedsiębiorstwach obrotu energią zakup tych świadectw. Środki w ten sposób uzyskane będzie można wykorzystać na inwestycje w dalsze zwiększenie efektywności energetycznej lub na inne działania. Można je uzyskać za

⁷ Źródło: <http://www.dobrepraktyki.pl/index.php?p1=11&p2=&art=243&s=2> Na tej stronie także więcej informacji o tym projekcie.

zgłoszone w odpowiedzi na ogłoszony przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki przetarg na przedsięwzięcie z następującego zakresu:

- Izolacja instalacji przemysłowych;
- przebudowa lub remont budynków;
- modernizacja:
- urządzeń przeznaczonych do użytku domowego,
- oświetlenia,
- urządzeń potrzeb własnych,
- urządzeń i instalacji wykorzystywanych w procesach przemysłowych,
- lokalnych sieci ciepłowniczych i lokalnych źródeł ciepła;
- odzysk energii w procesach przemysłowych;
- ograniczenie:
 - przepływów mocy biernej,
 - strat sieciowych w ciągach liniowych,
 - strat w transformatorach;
- stosowanie do ogrzewania lub chłodzenia obiektów energii wytwarzanej we własnych lub przyłączonych do sieci odnawialnych źródłach energii, w rozumieniu ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne, ciepła użytkowego w kogeneracji, w rozumieniu ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne, lub ciepła odpadowego z instalacji przemysłowych.

Aby móc się ubiegać o biały certyfikat niezbędne też będzie przeprowadzenie audytu efektywności energetycznej. Jest to nowe pojęcie, dotychczas nie funkcjonujące w polskim prawie. Ustawa o efektywności energetycznej definiuje audyt efektywności energetycznej jako opracowanie zawierające analizę zużycia energii oraz określające stan techniczny obiektu, urządzenia technicznego lub instalacji, zawierające wykaz przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej tych obiektów, urządzeń lub instalacji, a także ocenę ich opłacalności ekonomicznej i możliwej do uzyskania oszczędności energii. Chociaż rozwiązania te mogą być bardzo korzystne dla samorządów to jednak na czas, kiedy powstaje ten tekst (połowa roku 2012) trudno jednoznacznie określić w jaki sposób będzie można zastosować te rozwiązania ponieważ brak jest odpowiednich aktów wykonawczych. Zapytanie dotyczące interpretacji w jaki sposób gminy będą mogły korzystać z systemu białych certyfikatów wystosowało Miasto Częstochowa do prezesa Urzędu Regulacji Energetyki. Póki jednak nie ma rozporządzenia jasno określającego powyższe zasady nie można na to pytanie jednoznacznie odpowiedzieć.

6. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz wsparcie dla społeczności lokalnych

Zgodnie z zaleceniami ustawy Prawo energetyczne w zakresie przygotowywania projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, gmina zobowiązana jest uwzględnić w planie lokalne zasoby odnawialnych źródeł energii. Również realizując działania mające na celu zarządzanie energią w obiektach będących własnością lub administrowanych przez samorząd, możliwe jest zastosowanie technologii wytwarzania ciepła lub energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych.

Małoskalowe urządzenia do wytwarzania ciepła z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, które można zastosować do pokrycia zapotrzebowania w pojedynczym obiekcie lub zespole obiektów są urządzeniami dojrzałymi technologicznie, stosowanymi dość szeroko i poświęcono im znaczną ilość fachowych opracowań. Na przeszkodzie do ich szerszego zastosowania stoją zazwyczaj finanse oraz w przypadku urządzeń wykorzystujących biomasę - niewystarczająca podaż paliw biomasowych. Pomimo faktu znaczących zasobów biomasy w Polsce, które mogłyby zostać wykorzystane w sposób zrównoważony w generacji rozproszonej, w niewielkiej odległości od źródła ich pozyskania, ogromna większość wykorzystywana jest do współspalania z węglem w dużych elektrociepłowniach.

Współspalanie odbywa się w kotłach, które technologicznie nie zostały przygotowane do spalania biomasy, co więcej – są to technologie przestarzałe, o niskiej efektywności. Energia elektryczna wygenerowana przy zastosowaniu współspalania, zgodnie z prawem uznawana jest jako energią ze źródeł odnawialnych i jest najprostszym sposobem wypełnienia krajowych zobowiązań dotyczących udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie energii sprzedanej końcowemu odbiorcy.

Dzięki takiemu rozwiązaniu przedsiębiorstwo wytwarzające energię elektryczną i ciepło przy pomocy współspalania jest uprawnione do uzyskania świadectw pochodzenia, czyli tzw. zielonych certyfikatów, wystawianych przez Urząd Regulacji Energetyki. Świadectwa pocho-

dzenia są papierami wartościowymi i mogą zostać zbyte na Towarowej Giełdzie Energii. Wskutek nadpodaży zielonych certyfikatów na rynku, cena świadectwa pochodzenia, w okresie roku, spadła z poziomu 283,51 zł do poziomu 151 zł.⁸ Sytuacja grozi załamaniem rynku odnawialnych źródeł energii, wstrzymaniem nowych inwestycji oraz wycofaniem się z polskiego rynku wielu znaczących inwestorów. Według danych Instytutu Energetyki Odnawialnej przytoczonych przez Puls Biznesu (2013), duże, tradycyjne elektrociepłownie wykorzystujące biomasę do współspalania z węglem są głównym beneficjentem systemu wsparcia sektora odnawialnych źródeł energii i generują 60% podaży zielonych certyfikatów. Taki kształt systemu wsparcia uniemożliwia rozwój generacji rozproszonej opartej na odnawialnych źródłach energii, gdyż indywidualni operatorzy instalacji małej mocy, jako klienci sprzedawców biomasy, nie są w stanie konkurować z dużymi firmami będącymi w stanie zaoferować wyższą cenę.

Do czasu rozwiązania problemu poprzez uchwalenie ustawy o odnawialnych źródłach energii ustanawiającej nowe reguły zarówno dla energetycznego wykorzystania biomasy jak również dla systemu wsparcia, nie należy oczekiwać zwiększenia dynamiki rozwoju rozproszonej generacji ciepła i/lub kogeneracji opartej na zastosowaniu biomasy stałej.

Z drugiej strony, w związku z ciągłym wzrostem cen energii elektrycznej wzrasta zainteresowanie urządzeniami małej mocy, wykorzystującymi promieniowanie słoneczne i wiatr do wytwarzania energii elektrycznej. Osobnym zagadnieniem jest wytwarzanie energii elektrycznej w biogazowniach rolniczych, które w ostatnich latach stały się przedmiotem zainteresowania rządu i prawdopodobnie stanowią jedyny przypadek wśród innych technologii energetyki odnawialnej, który cieszy się znaczącymi ułatwieniami w procedurze inwestycyjnej. Niestety problemem pozostają wciąż wysokie nakłady inwestycyjne oraz bardzo niska dostępność w Polsce systemów o małej mocy, możliwych do wykorzystania w większych lub kilku mniejszych gospodarstwach rolnych.

Jednocześnie wykorzystanie urządzeń do wytwarzania energii elektrycznej małej mocy, w szczególności małych turbin wiatrowych, natrafia na szereg problemów natury administracyjnej. Kolejne podrozdziały prezentują zagadnienia administracyjno-prawne związane z wykorzystaniem mikro i małych turbin wiatrowych oraz paneli fotowoltaicznych, które mogą stanowić istotną informację dla organów prowadzących procedurę administracyjną oraz indywidualnych inwestorów zainteresowanych zastosowaniem tego typu rozwiązań w gospodarstwach domowych.

⁸ „Zielona katastrofa”, 28 stycznia 2013 r. Puls Biznesu. Źródło: http://www.ieo.pl/pl/o-instytucje/institut-w-mediach/doc_details/636-puls-biznesu-28-stycznia-2013.html

6.1. Mikro i małe turbiny wiatrowe

Małoskalowe turbiny wiatrowe zdobywają coraz większą popularność na obszarach wiejskich, o słabej technicznie infrastrukturze dystrybucji energii, narażonych na przerwy w dostawach spowodowanymi coraz częstszym występowaniem ekstremalnych zjawisk pogodowych.

Do kategorii mikro i małych turbin wiatrowych zalicza się urządzenia o mocy odpowiednio do 50 kW oraz do 100 kW. Klasyfikacja małoskalowych turbin wiatrowych nie jest jednolita w większości państw europejskich oraz USA i stosowane są różne parametry klasyfikacji. Obecnie napotyka się przypadki klasyfikowania turbiny jako małoskalowej według ustawy Prawo ochrony środowiska, takiej której całkowita wysokość (łącznie z wirnikiem) nie przekracza 30 m. Innym parametrem klasyfikacyjnym jest powierzchnia wyznaczana przez obrót rotoru, tzw. swept area, czyli „powierzchnia omiatania”. Według normy EN-64100-2 kryterium małej turbiny wiatrowej spełnia powierzchnia omiatania mniejsza niż 200 m².

Według krajowych producentów i dystrybutorów małych turbin wiatrowych istotną barierą w procesie inwestycyjnym jest niepewność związana z kwestią konieczności uzyskania pozwolenia na budowę. Analiza ustaw w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz budownictwa nie wskazuje jednoznacznie czy najczęściej stosowane rozwiązanie służące posadowieniu mikro lub małej turbiny wiatrowej, czyli maszt na stopie betonowej usztywniony odciągami stanowi obiekt budowlany, który wymaga uzyskania pozwolenia na budowę.

Zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami praktyka wygląda w sposób następujący:

1. jeżeli gabaryty i waga turbiny wymagają posadowienia na wieży na stałe związanej z gruntem – pozwolenie na budowę wymagane, gdyż wieża staje się wówczas obiektem budowlanym,
2. jeżeli gabaryty turbiny umożliwiają jej montaż na maszcie posadowionym na betonowej stopie oraz zamocowanym odciągami – obiekt nie wymaga pozwolenia na budowę i wystarczy dokonać zgłoszenia zamiaru,
3. zgodnie z ustawą prawo budowlane, jeżeli turbina mocowana jest na dachu, a jej całkowita wysokość nie przekracza 3 m od więźby dachowej – pozwolenie na budowę ani zgłoszenie nie jest wymagane.

Brak jednoznacznych przepisów odnośnie klasyfikowania mikro i małych turbin wiatrowych w prawie budowlanym (jak również w całym krajowym ustawodawstwie), sprawia, że każdy przypadek inwestycji mógł być traktowany odmiennie. Z podanych powyżej trzech przypadków jedynie ostatni jest w chwili obecnej, najbardziej precyzyjnym zapisem, gdzie nie powinno być wątpliwości czy wymagane jest pozwolenie czy zgłoszenie.

W pozostałych dwóch przypadkach kwestia nie jest już tak oczywista. Jeżeli gabaryty oraz waga turbiny pozwalają na posadowienie na maszcie umocowanym na betonowej stopie spoczywającej na gruncie, stabilizowanym odciegami, istnieje możliwość zgłoszenia zamiaru inwestycyjnego jako tymczasowego obiektu budowlanego.

Natomiast w sytuacji kiedy plany dotyczą turbiny o większej mocy, wymagającą posadowienia na fundamencie, konieczne jest opracowanie projektu budowlanego (ewentualnie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach) w celu złożenia wniosku o wydanie decyzji o pozwoleniu na budowę. Zgodnie z Art.3 ustawy Prawo budowlane, budowlę stanowi każdy obiekt budowlany niebędący budynkiem lub obiektem małej architektury, jak: (...) części budowlane urządzeń technicznych (m.in. elektrowni wiatrowych) oraz fundamenty pod maszyny i urządzenia, jako odrębne pod względem technicznym części przedmiotów składających się na całość użytkową. Stąd też zastosowanie fundamentu kwalifikuje konstrukcję jako wymagającą pozwolenia na budowę.

Również zgodnie z Prawem budowlanym, pozwolenia wymagają przedsięwzięcia, które wymagają przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko oraz wymagające oceny oddziaływania na obszar Natura2000. Inwestycje wymagające przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, wymienione są w rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W odniesieniu do turbin wiatrowych, rozporządzenie wymienia te, przekraczające wysokość 30 m (liczone od podstawy do najwyższego punktu wychylenia łopaty wirnika ustawionej pionowo). Według rozporządzenia, oceny oddziaływania wymagają również turbiny zlokalizowane na obszarach objętych formami ochrony przyrody, wymienionymi w art. 6 Ustawy o ochronie przyrody, czyli:

- 1) parkach narodowych,
- 2) rezerwach przyrody,
- 3) obszarach chronionego krajobrazu,

- 4) obszarach Natura2000,
- 5) użytkach ekologicznych
- 6) zespołach przyrodniczo-krajobrazowych.

Stąd, turbiny wiatrowe, bez względu na wysokość, zlokalizowane na wyżej wymienionych obszarach, wymagają oceny oddziaływania na środowisko. Jest to informacja istotna w przypadku ubiegania się o decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia, czyli tzw. decyzji środowiskowej. W skrócie, jeżeli budowa turbiny nie jest przewidywana na obszarach chronionych, jej całkowita wysokość nie przekracza 30 m, wówczas uzyskanie decyzji środowiskowej nie jest wymagane. W przypadku lokalizacji na obszarach chronionych, inwestor musi się liczyć z możliwością procedury oceny oddziaływania na środowisko.

Krytycznym etapem w drodze do uzyskania pozwolenia na budowę jest uzyskanie decyzji lokalizacyjnej. Decyzję można uzyskać w oparciu o miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Jeżeli taki istnieje, wówczas zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (UPZP), jego zmiana nie jest konieczna w przypadku instalacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych o mocy nieprzekraczającej 100 kW. W praktyce można napotkać różne interpretacje, które odwołują się do art. 15 ust. 2 powyższej ustawy, który mówi o obowiązku określenia funkcjonalności terenów ujętych w planie miejscowym.

W sytuacji gdy plan miejscowy dla wybranego obszaru nie istnieje, decyzja lokalizacyjną uzyskuje się poprzez uzyskanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu (WZiZT). Odmowa wydania decyzji bywa uzasadnianą brakiem występowania tzw. zasady dobrego sąsiedztwa, która wynika z art. 61 ust. 1 U.P.Z.P. Zgodnie z zasadą dobrego sąsiedztwa, WZiZT może zostać wydane dla określonej inwestycji, pod warunkiem, że na działce dostępnej z tej samej drogi publicznej zlokalizowana jest zabudowa o podobnej funkcji, parametrach, gabarytach i formie architektonicznej. Jednocześnie ust. 3 tego samego artykułu, wyłącza z tego obowiązku urządzenia infrastruktury technicznej. W orzecznictwie sądów administracyjnych można napotkać na różne interpretacje, które zarówno włączają jak i wyłączają elektrownie wiatrowe z terminu „urządzeń infrastruktury technicznej”. Wśród orzeczeń sądów administracyjnych włączających elektrownie wiatrowe do powyższego terminu znaleźć można następujące orzeczenia:

- Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu sygn. II SA/Po 1003/08 z dnia 6 maja 2009 r.,

- Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu sygn. II SA/Po 1000/08 z dnia 27 maja 2009 r.,
- Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu sygn. IV SA/Po 762/10 z dnia 17 listopada 2010 r.,
- Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu sygn. IV SA/Po 763/10 z dnia 1 grudnia 2010 r.,
- Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy sygn. II SA/Bd 533/09 z dnia 14 października 2009 r.,
- Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie sygn. I SA/Sz 726/09, z dnia 28 stycznia 2010 r.
- Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi sygn. II SA/Łd 650/10 z 30 listopada 2010 r.

Z drugiej strony, orzeczenia nieuznające turbin wiatrowych za urządzenia infrastruktury technicznej:

- Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku, sygn.. II SA/Gd 604/11 z 9 maja 2012 r.
- Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy, II SA/Bd 768/10 z 12 października 2010 r.,
- Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy, sygn.. II SA/Bd 371/11 z 20 października 2011 r.,
- Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy, sygn. II SA/Bd 714/09 z 3 listopada 2009 r.

Niejednoznaczność sytuacji wyłaniająca się z ilości orzeczeń kwalifikujących turbiny wiatrowe jako urządzeń infrastruktury technicznej lub wykluczających je z tej definicji uniemożliwia jednoznaczne rozstrzygnięcie w kwestii możliwości otrzymania decyzji lokalizacyjnej dla małej turbiny wiatrowej zainstalowanej na wieży posadowionej na fundamencie, w oparciu o decyzję WZiZT. W ten sposób małe turbiny wiatrowe traktowane są w krajowym ustawodawstwie podobnie do turbin wiatrowych dużej mocy. Stąd też uregulowanie tego problemu musiałyby mieć miejsce przy okazji tworzenia ustawy o odnawialnych źródłach energii. Niestety, dotychczasowe projekty ustawy nie uwzględniały tego rodzaju ułatwień dla mikro i małych turbin wiatrowych.

W przypadku nieuznania małej turbiny wiatrowej jako urządzenia infrastruktury technicznej, konieczne byłoby postępowanie stosowane w przypadku dużych farm wiatrowych, gdzie lokalizacja turbin musi zostać ustalona w dokumencie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. W dalszym ciągu te same ustalenia musia-

łyby znaleźć się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Taki stan rzeczy odbiera sens ekonomiczny budowie małych turbin wiatrowych.

Dlatego też, przy obecnym kształcie ustawodawstwa, mniej ryzykownym z punktu widzenia procedur administracyjnych rozwiązaniem jest wykorzystanie mikro elektrowni wiatrowych aniżeli małych elektrowni wiatrowych o mocy kilkudziesięciu kW, które ze względu na swoje gabaryty i wagę wymagałyby montażu na wieży posadowionej na fundamencie stale związanym z gruntem.

6.2. Instalacje fotowoltaiczne

Ze względu na konstrukcję, wykorzystanie paneli fotowoltaicznych, podobnie jak kolektorów słonecznych, nie wiąże się z ryzykiem, które występuje w przypadku małych turbin wiatrowych i nie jest obwarowane koniecznością uzyskania pozwolenia na budowę lub zgłoszenia.

Jednakże w chwili obecnej ich wykorzystanie w niewielkiej skali może przynieść korzyści jedynie w wypadku wykorzystania energii w opcji „off-grid” czyli zasilania wydzielonego obwodu, niepowiązanego z siecią dystrybucyjną.

Obecnie przyłączenie do sieci dystrybucyjnej instalacji fotowoltaicznej (podobnie jak mikro lub małej turbiny wiatrowej) wiąże się z koniecznością rejestracji przedsiębiorstwa energetycznego o profilu wytwarzanie energii elektrycznej oraz uzyskaniem koncesji na wytwarzanie energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii.

Dotychczasowe projekty ustawy o odnawialnych źródłach energii zapowiadały wprowadzenie znaczących ułatwień dla instalacji fotowoltaicznych, poprzez likwidację konieczności rejestrowania działalności gospodarczej oraz wnioskowania o koncesję. Osoba fizyczna zamierzająca sprzedawać do sieci dystrybucyjnej energię wytworzoną w instalacji fotowoltaicznej będzie miała obowiązek wpisu do rejestru.

Dlatego też obecnie zastosowanie instalacji fotowoltaicznych ma sens jedynie w opcji zasilania wydzielonych obwodów, w celu częściowego pokrycia zapotrzebowania na energię. Interesującym przykładem takiego zastosowania paneli fotowoltaicznych jest inwestycja zrealizowana przez Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego przy finansowym wsparciu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku.

Instalacja została zrealizowana na połaciach dachowych obiektu zlokalizowanego przy ul. Augustyńskiego 2. Według opublikowanych danych łączna powierzchnia czynna instalacji wynosi 327,8 m², a moc nominalna wynosi 39,72 kW_e. Planowana roczna produkcja energii została wykonana z materiałów o kolorach spójnych z kolorem połaci dachowej, dzięki czemu instalacja nie kontrastuje z historyczną architekturą.

Koszt inwestycji wyniósł 883 tysiące złotych, przy czym przedsięwzięcie uzyskało dofinansowanie WFOŚiGW w formie dotacji, w wysokości 600 000 zł. W przeliczeniu na jednostkę mocy nominalnej, koszt instalacji wraz z niezbędnym oprzyrządowaniem, pracami montażowymi, kontrolerem ładowania oraz inwerterem wyniósł 22 230 zł/kW.

7. System wsparcia dla przedsięwzięć z zakresu efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii.

7.1. Programy Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej realizuje programy wsparcia inwestycji w zakresie efektywności energetycznej, zarządzania energią oraz wykorzystujących odnawialne źródła energii. Programy wsparcia w zakresie efektywności energetycznej i zarządzania energią realizowane są ze środków pozyskiwanych przez NFOŚiGW w ramach międzynarodowego handlu jednostkami redukcji emisji.

Działania w zakresie OZE dotyczą nie tylko bezpośredniego wsparcia inwestycji w nowe moce wytwórcze lecz również w rozwój infrastruktury sieciowej umożliwiającej przyłączenie nowych mocy wytwórczych w energetyce wiatrowej. Środki na wsparcie wspomnianych działań pochodzą z tzw. opłat zastępczych za niewywiązanie z obowiązku umorzenia przez prezesa Urzędu Regulacji Energetyki - świadectw pochodzenia energii wytworzonej w źródłach odnawialnych, przez przedsiębiorstwa obrotu energią i inne podmioty zobowiązane przez ustawę Prawo energetyczne do wykazania odpowiedniego udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie energii sprzedanej końcowemu odbiorcy.

Poniższa tabela podsumowuje realizowane przez NFOŚiGW programy wsparcia dla działań na rzecz efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii. Szczegółowe informacje na temat realizowanych programów znajdują się na stronie www.nfosigw.gov.pl

Cel	Program	Forma dofinansowania	Beneficjenci
Kolektory słoneczne do podgrzewania wody użytkowej	5.1. Część 3. Dopłaty na częściowe spłaty kapitału kredytów bankowych przeznaczonych na zakup i montaż kolektorów słonecznych	Dopłata do 45% kapitału kredytu	Osoby fizyczne, wspólnoty mieszkaniowe
Przeprowadzenie audytów energetycznych	5.4. Efektywne wykorzystanie energii	Część 1. Dofinansowanie audytów energetycznych i elektroenergetycznych w przedsiębiorstwach. Dotacja do 70 % kosztów kwalifikowanych	Przedsiębiorcy
Działania inwestycyjne mające na celu wzrost efektywności energetycznej przedsiębiorstw	5.4. Efektywne wykorzystanie energii	Część 2. Dofinansowanie zadań inwestycyjnych prowadzących do oszczędności energii przedsiębiorstw. Pożyczka do 75 % kosztów kwalifikowanych	Przedsiębiorcy
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	5.3. System zielonych inwestycji GIS Część 1. Zarządzanie energią w budynkach użyteczności publicznej	Dotacja do 30% kosztów kwalifikowanych Pożyczka do 60% kosztów kwalifikowanych	Podmioty użyteczności publicznej wymienione w programie

Cel	Program	Forma dofinansowania	Beneficjenci
Inwestycje ukierunkowane na budowę lub modernizację sieci elektroenergetycznych w celu podłączenia nowych źródeł energii wiatrowej	5.3. System zielonych inwestycji GIS Część 4. Budowa, rozbudowa i przebudowa sieci elektroenergetycznych w celu umożliwienia przyłączenia źródeł wytwórczych energetyki wiatrowej (OZE)	Minimalna wartość projektu – powyżej 8 mln PLN	Wytwórcy energii elektrycznej oraz operatorzy sieci energetycznych
Termomodernizacja budynków, wymiana systemów wentylacji i klimatyzacji, wykorzystanie OZE, wymiana oświetlenia wewnętrznego Część A	5.3. System zielonych inwestycji GIS Część 5. Zarządzanie energią w budynkach wybranych podmiotów sektora finansów publicznych	Dotacja do 100% kosztów kwalifikowanych	Polska Akademia Nauk i instytuty naukowe, państwowe instytucje kultury, instytucje gospodarki budżetowej, miejskie i powiatowe komendy straży pożarnej
Wspieranie przedsięwzięć poprawiających efektywność energetyczną systemów oświetlenia ulicznego	5.3. System zielonych inwestycji GIS Część 6. SOWA – Energooszczędne oświetlenie uliczne	Dotacja do 45% kosztów kwalifikowanych Pożyczka do 55% kosztów kwalifikowanych	JST i ich związki

Cel	Program	Forma dofinansowania	Beneficjenci
Dofinansowanie przedsięwzięć polegających na obniżeniu zużycia energii i paliw w transporcie miejskim	5.3. System zielonych inwestycji GIS Część 7. GAZELA – Niskoemisyjny transport miejski	Dofinansowanie do 100% kosztów kwalifikowanych. Dofinansowanie nie mniejsze niż 8 mln PLN	Gminy miejskie, spółki komunalne, inne podmioty świadczące usługi dla gmin w zakresie transportu miejskiego
Poprawa efektywności wykorzystania energii w nowobudowanych budynkach (dopłaty do kredytów na budowę domów energooszczędnych)	5.4. Efektywne wykorzystanie energii Część 3. Dopłaty do kredytów na budowę domów energooszczędnych	Dotacja na częściową spłatę kapitału kredytu bankowego	Osoby fizyczne
Uniknięcie emisji CO ₂ w związku z projektowaniem i budową energooszczędnych budynków użyteczności publicznej	5.4. Efektywne wykorzystanie energii Część 4 - LEMUR Energooszczędne Budynki Użyteczności Publicznej	Dotacja Pożyczka	Samorzady, Państwowe jednostki budżetowe, Uczelnie/Instytucje naukowe, Organizacje pozarządowe, Inne podmioty

Cel	Program	Forma dofinansowania	Beneficjenci
<p>Zmniejszenie zanieczyszczeń powietrza w strefach, w których występują znaczące przekroczenia dopuszczalnych poziomów stężeń i dla których zostały opracowane programy ochrony powietrza</p>	<p>5.8. Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii „KAWKA”</p>	<p>Dotacja udzielana przez WFOŚiGW ze środków NFOŚiGW.</p>	<p>Podmioty realizujące działania wymienione w programach ochrony powietrza oraz wskazane przez wfośigw w kategoriach beneficjentów</p>
<p>Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej wraz z wymianą oświetlenia wbudowanego i wykorzystaniem OZE</p>	<p>PL04.Oszczędzanie energii i promowanie odnawialnych źródeł energii</p>	<p>Kwoty dofinansowania projektów od 170 tys. do 2 mln EUR</p>	<p>Jednostki sektora finansów publicznych, podmioty niepubliczne (realizujące zadania publiczne)</p>

7.2. Programy wsparcia Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku realizuje dwa cykliczne programy wsparcia dla inwestycji wykorzystujących odnawialne źródła energii.

Program „Słoneczne Pomorze” dotyczy zakupu i montażu:

- kolektorów słonecznych,
- paneli fotowoltaicznych,
- punktów oświetleniowych wraz z oprzyrządowaniem,

na obiektach stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego z terenu województwa pomorskiego, ich jednostek budżetowych oraz podmiotów ze 100% udziałem jednostek samorządu terytorialnego.

Wsparcie udzielane jest w formie dotacji, która może wynosić do 50% kosztów kwalifikowanych lecz nie więcej niż 200 000 zł. Koszty kwalifikowane obejmują wydatki poniesione na projekt, zakup i montaż urządzeń.

Program „Czyste powietrze Pomorza”

Program wspiera inwestycje z zakresu modernizacji źródeł ciepła polegające na likwidacji kotłów opalanych węglem lub koksem i zastąpieniu ich urządzeniami wykorzystującymi odnawialne źródła energii, gaz ziemny oraz przyłączenia do sieci ciepłowniczej. Adresatami programu są jednostki samorządu terytorialnego z województwa pomorskiego oraz podmioty realizujące zadania z zakresu gospodarki komunalnej dotyczące zaopatrzenia w ciepło. Z konkursu wyłączone są miasta aglomeracji trójmiejskiej - Gdańsk, Sopot i Gdynia.

Inwestycje mogą być realizowane w domach jednorodzinnych będących własnością osób fizycznych, domach wielorodzinnych będących własnością wspólnot mieszkaniowych oraz domach wielorodzinnych stanowiących własność miasta.

Samorząd planujący przystąpienie do konkursu, przed złożeniem wniosku, ogłasza wśród mieszkańców nabór projektów inwestycyjnych. Właściciele domów oraz wspólnoty zgła-

szają urzędowi miasta swoje zamiary inwestycyjne dotyczące modernizacji źródeł ciepła w kierunku określonym ramami konkursu, dostarczając informację na temat planowanej inwestycji oraz przewidywanych kosztów. Inwestycje spełniające kryteria zostają zgłoszone do dofinansowania przez WFOŚiGW w Gdańsku. O dofinansowanie przedsięwzięcia nie mogą ubiegać się zakończone inwestycje. Rozpoczęcie prac modernizacyjnych może nastąpić po zaakceptowaniu wniosku do wsparcia przez Zarząd WFOŚ.

Wsparcie inwestycji ma formę dotacji, która może wynieść maksymalnie 30% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia, lecz kwota dotacji dla wszystkich zadań zgłoszonych do konkursu przez JST nie może przekroczyć 100 000 złotych. Dodatkowo wymagany jest 5% wkład finansowy wnioskodawcy.

Modernizacja źródeł ciepła może dotyczyć zastąpienia źródeł opalanych węglem i koksem następującymi rodzajami urządzeń:

- a) kotły opalane gazem lub olejem opałowym
- b) kotły opalane biomasą (drewno kawałkowe, zrębki drzewne, brykiety, pellety)
- c) pompy ciepła
- d) podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej

Obiekty zgłaszane do modernizacji powinny posiadać dokumentację fotograficzną.

8. Załącznik: Wzór dokumentacji przetargowej na zakup energii elektrycznej

Opracowanie i źródło: Urząd Regulacji Energetyki

SPECYFIKACJA ISTOTNYCH WARUNKÓW ZAMÓWIENIA (SIWZ)

na sprzedaż energii elektrycznej dla punktów poboru (nazwa budynków, obiektów) o wartości nie przekraczającej 133 000 EURO.

Rozdział 1. Informacje ogólne

1. Dane Zamawiającego:

Nazwa podmiotu:

Adres: tel.: fax: e-mail:

2. Tryb udzielania zamówienia:

Przetarg nieograniczony w oparciu o przepisy ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2007 r. nr 223 poz. 1655 z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą” .

3. Miejsce publikacji ogłoszenia o przetargu;

- Biuletyn Zamówień Publicznych Urzędu Zamówień Publicznych
- strona internetowa Zamawiającego

Rozdział 2. Opis przedmiotu zamówienia

- Przedmiotem zamówienia jest sprzedaż energii elektrycznej **w rozumieniu ustawy Prawo energetyczne (Dz.U. z 2006 r. Nr 81 poz. 615 z późn. zm.), zwanej dalej sprzedażą energii elektrycznej**, w planowanej ilości około.....dla punktów poboru (nazwa budynków, obiektów)....., zgodnie z warunkami zawartymi w niniejszej Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia zwanej dalej „SIWZ”.

Szczegółowy opis przedmiotu zamówienia

- Przedmiotem zamówienia jest sprzedaż energii elektrycznej w planowanej ilości około..... dla punktów poboru (nazwa budynków, obiektów)....., zlokalizowanego w....., przy ulicy....., w okresie.....
- Zamawiający określa szacunkową wartość zakupu energii elektrycznej na kwotęzł netto.
- Energia elektryczna powinna spełniać parametry techniczne zgodnie z zapisami ustawy Prawo energetyczne oraz rozporządzeniami wykonawczymi do tej ustawy i Polskimi Normami.

Szacunkowa ilość dostarczanej energii (+/- 10%) w okresie dostawy kWh, w tym:

- energia rozliczana całodobowo lub ryczałtowokWh
- energia rozliczana w strefie szczytowej kWh
- energia rozliczana w strefie pozaszczytowejkWh

Moc umowna dla wszystkich punktów poboru wynosi łącznie kW (w sezonie letnim obniżona dokW), w tym dla zasilających rezerwowych kW (w sezonie letnim obniżona do..... kW)

Szczegółowe informacje dot. poszczególnych punktów poboru (budynków, obiektów) przedstawione w zestawieniu zbiorczym stanowią załącznik do umowy sprzedaży energii elektrycznej.

Rozdział 3. Opis sposobu przedstawiania ofert wariantowych i częściowych

1. Zamawiający nie dopuszcza składania ofert wariantowych.
2. Zamawiający nie dopuszcza składania ofert częściowych.

Rozdział 4. Informacje o planowanym zawarciu umowy ramowej

Zamawiający przewiduje możliwość zawarcia umowy ramowej. Maksymalna liczba Wykonawców którymi Zamawiający przewiduje możliwość zawarcia umowy ramowej wynosi..... .

Rozdział 5. Informacje o planowanych zamówieniach uzupełniających

Zamawiający nie przewiduje udzielenia zamówień uzupełniających, o których mowa w art. 67 ust. 1 pkt. 7 ustawy.

Rozdział 6. Informacje dotyczące podwykonawstwa.

Zamawiający nie przewiduje możliwości powierzenia wykonania zamówienia podwykonawcom.

Rozdział 7. Termin wykonania zamówienia

Umowa sprzedaży energii elektrycznej zostanie zawarta na okres od dnia.....

Rozdział 8. Opis warunków udziału w postępowaniu oraz opis sposobu dokonania oceny tych warunków

1. O udzielenie zamówienia mogą ubiegać się Wykonawcy, którzy:
 - a) posiadają koncesję na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie obrotu energią elektryczną, wydaną przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, ważną w okresie wykonywania umowy,
 - b) znajdują się w sytuacji ekonomicznej i finansowej zapewniającej wykonanie zamówienia,
 - c) nie podlegają wykluczeniu z postępowania o udzielenie zamówienia,
 - d) posiadają zawartą umowę o świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej z operatorem systemu dystrybucyjnego działającym na terenie..... .
2. W przypadku Wykonawców wspólnie ubiegających się o udzielenie zamówienia:
 - a) żaden z Wykonawców nie może podlegać wykluczeniu z postępowania na podstawie art. 24 ustawy,
 - b) warunki określone w ust. 1 musi spełniać przynajmniej jeden z Wykonawców lub wszyscy Wykonawcy łącznie.
3. Ocena spełnienia warunków określonych w ust. 1 dokonywana będzie zgodnie z formułą „spełnia-nie spełnia”, na podstawie złożonych wraz z ofertą dokumentów oraz oświadczeń , których wykaz zawiera rozdział 9 SIWZ.

Rozdział 9. Wykaz dokumentów i oświadczeń jakie mają dostarczyć Wykonawcy w celu potwierdzenia spełnienia warunków udziału w postępowaniu:

1. Aktualny odpis z właściwego rejestru albo aktualne zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej, wystawiony nie wcześniej niż 6 miesięcy przed upływem terminu składania ofert.
2. Aktualna kserokopia decyzji udzielającej koncesji na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie obrotu energią elektryczną wydana przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki.
3. Jeżeli Wykonawca ma siedzibę lub miejsce zamieszkania poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zamiast dokumentów wymienionych w ust. 1 składa dokument lub dokumenty wystawione w kraju, w którym ma siedzibę lub miejsce zamieszkania potwierdzające odpowiednio, że:
 - a) nie otwarto jego likwidacji ani nie ogłoszono upadłości,
 - b) nie orzeczono wobec niego zakazu ubiegania się o zamówienie,powyższe dokumenty muszą być wystawione nie wcześniej niż 6 miesięcy przed upływem terminu składania ofert.
4. Jeżeli w kraju pochodzenia osoby lub w kraju, w którym Wykonawca ma siedzibę lub miejsce zamieszkania nie wydaje się dokumentów, o których mowa w ust. 2 zastępuje się je dokumentem zawierającym oświadczenie złożone przed notariuszem, właściwym organem sądowym, administracyjnym albo organem samorządu zawodowego lub gospodarczego odpowiednio kraju pochodzenia osoby lub kraju, w którym wykonawca ma siedzibę lub miejsce zamieszkania. Powyższy dokument musi być wystawiony z zachowaniem terminów, o których mowa w ust. 2.
5. W przypadku Wykonawców wspólnie ubiegających się o udzielenie zamówienia dokumenty określone w ust. 1-5 potwierdzające, że Wykonawca nie podlega wykluczeniu z postępowania - składa każdy z Wykonawców oddzielnie.
6. Oświadczenie o spełnianiu warunków, o których mowa w art. 22 ust. 1 ustawy.
W przypadku Wykonawców wspólnie ubiegających się o udzielenie zamówienia oświadczenie to składa przynajmniej jeden z wykonawców lub wszyscy Wykonawcy złożą oświadczenia lub wspólne oświadczenie, że łącznie spełniają te warunki.
7. Oświadczenie Wykonawcy, że wyraża zgodę na warunki zawarte w SIWZ.
8. Oświadczenie o posiadaniu zawartej umowy o świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej z operatorem systemu dystrybucyjnego działającym na terenie.....
9. Pełnomocnictwo dla osoby uprawnionej do reprezentowania wykonawców działających wspólnie w postępowaniu o udzielenie niniejszego zamówienia albo do reprezentowania ich w postępowaniu i zawarcia umowy objętej przedmiotem niniejszego zamówienia publicznego.
10. Informacja banku lub spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej, w których wykonawca posiada rachunek, potwierdzającej wysokość posiadanych środków finansowych lub zdolność kredytową wykonawcy, wystawionej nie wcześniej niż 3 miesiące przed upływem terminu

składania wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia albo składania ofert.

Rozdział 10. Informacja o sposobie porozumiewania się Zamawiającego z Wykonawcami oraz przekazywania oświadczeń i dokumentów

1. Wszelkie oświadczenia, wnioski, zawiadomienia oraz informacje pomiędzy Zamawiającym oraz Wykonawcami będą przekazywane pisemnie lub faksem. Jeżeli Zamawiający lub Wykonawca będą przekazywać oświadczenia, wnioski, zawiadomienia oraz informacje faksem, każda ze stron na żądanie drugiej niezwłocznie potwierdzi fakt ich otrzymania.
 2. Wniosek o wyjaśnienie treści istotnych warunków zamówienia Wykonawca przekaże Zamawiającemu również w formie elektronicznej na adres:
-
3. Zamawiający przekaże treść wyjaśnienia jednocześnie wszystkim Wykonawcom, którym przekazano SIWZ oraz zamieści ją na stronie internetowej, bez ujawniania źródła zapytania.
 4. W szczególnie uzasadnionych przypadkach Zamawiający może w każdym czasie, przed upływem terminu do składania ofert, zmodyfikować treść Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia. Dokonaną w ten sposób modyfikację przekaże niezwłocznie wszystkim wykonawcom, którym przekazano Specyfikację Istotnych Warunków Zamówienia i zamieści także na stronie internetowej. Każda wprowadzona zmiana staje się częścią tej Specyfikacji. Modyfikacja treści SIWZ nie może dotyczyć kryteriów oceny ofert, warunków udziału w postępowaniu oraz sposobu oceny ich spełnienia.
 5. Wszelka korespondencja winna być kierowana na adres:.....

Rozdział 11. Wskazanie osób uprawnionych do porozumiewania się z Wykonawcami

Do bezpośredniego kontaktowania się z Wykonawcami Zamawiający upoważnia się Panią/Pana.....
.....tel.....fax.....email.....

Rozdział 12. Termin związania ofertą

Wykonawca składając ofertę pozostaje nią związany przez okres....., licząc od dnia upływu terminu składania ofert.

Rozdział 13. Opis sposobu przygotowywania ofert

1. Wykonawca ponosi wszelkie koszty związane z przygotowaniem i złożeniem oferty.
2. Wykonawca ma prawo złożyć tylko jedną ofertę.
3. Oferta musi spełniać wszystkie warunki zawarte w SIWZ.
4. Oferta powinna być złożona w takiej formie, która uniemożliwi jej zdekompletowanie.
5. Ofertę należy sporządzić w języku polskim na maszynie do pisania, komputerze lub inną trwałą i czytelną techniką biurową.

6. Wskazane jest ponumerowanie i parafowanie przez osobę upoważnioną do parafowania oferty, zapisanych stron oferty oraz załączników.
7. Wszelkie poprawki, zmiany lub wykreślenia w tekście oferty muszą być naniesione w czytelny sposób parafowane i datowane własnoręcznie przez osobę uprawnioną do podpisywania oferty.
8. Oferta i oświadczenia muszą być podpisane przez osobę/osoby uprawnione do reprezentowania i składania oświadczeń woli w imieniu Wykonawcy - zgodnie z wpisem do właściwego rejestru. Jeżeli upoważnienie do podpisywania oferty, reprezentowania Wykonawcy w postępowaniu i zaciąganiu zobowiązań w wysokości odpowiadającej cenie oferty wynika z pełnomocnictwa - winno być ono udzielone (podpisane) przez osobę /osoby uprawnione zgodnie z wpisem do właściwego rejestru, oraz dołączone do oferty.
9. Wszystkie dokumenty i oświadczenia muszą zostać dostarczone w formie oryginałów lub czytelnych kserokopii poświadczonych za zgodność z oryginałem przez Wykonawcę oraz winny być sporządzone w języku polskim. Wymagane specyfikacją dokumenty sporządzone w języku obcym muszą być złożone wraz z tłumaczeniem na język polski poświadczonym przez Wykonawcę.
10. Dokumenty przedstawione w formie oryginałów oraz kserokopii muszą być parafowane przez osobę/osoby upoważnione do podpisania oferty. Niezależnie od powyższego dokumenty złożone w formie kserokopii muszą być opatrzone klauzulą „za zgodność z oryginałem” i poświadczone parafą z imienną pieczętką.
11. Jeżeli według Wykonawcy oferta będzie zawierała informacje stanowiące tajemnicę przedsiębiorstwa w rozumieniu przepisów o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, dane te należy umieścić w oddzielnej kopercie wewnątrz oferty, opisanej: „Informacje będące tajemnicą przedsiębiorstwa” oraz wskazać numery stron stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa. W innym przypadku wszystkie informacje zawarte w ofercie będą uważane za ogólnie dostępne i mogą być udostępnione pozostałym wykonawcom razem z protokołem postępowania. Wykonawca nie może zastrzec informacji, o których mowa w art. 86 ust. 4 ustawy.
12. Uwzględnione zostaną wyłącznie oferty dostarczone w terminie, spełniające warunki ustawy, odpowiadające przedmiotowi zamówienia oraz warunkom i wymogom podanym w niniejszej SIWZ.
13. Oferta winna zawierać wymagane dokumenty, załączniki, oświadczenia wymienione w niniejszej SIWZ.
14. Jeżeli oferta jest składana przez Wykonawców wspólnie ubiegających się o udzielenie zamówienia, Wykonawcy ci ponoszą solidarną odpowiedzialność za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania.
15. Oferta Wykonawców, którzy będą ubiegać się wspólnie o udzielenie zamówienia musi być podpisana w taki sposób, aby prawnie zobowiązywała wszystkich wykonawców występujących wspólnie.
16. Ofertę należy złożyć w zaklejonym, nienaruszonym opakowaniu z napisem „Sprzedaż energii

elektrycznej dla punktów poboru (nazwa budynków, obiektów)” oraz nazwą, dokładnym adresem i numerami telefonów Wykonawcy (dopuszcza się odcisk pieczęci).

17. Ofertę należy złożyć w....., ul....., pok. Nr
18. Zgodnie z art. 84 ust. 1 ustawy Wykonawca może przed upływem terminu do składania ofert zmienić lub wycofać ofertę. O wprowadzeniu zmian lub zamiarze wycofania oferty przed ostatecznym terminem składania ofert należy pisemnie zawiadomić Zamawiającego.
19. Zmiany do oferty należy umieścić w oddzielnej, zaklejonej i nienaruszonej kopercie z dopiskiem „ZMIANA”. Na kopercie musi znajdować się nazwa Wykonawcy, dokładny adres i numer telefonu Wykonawcy (dopuszcza się odcisk pieczęci).
20. Wykonawca nie może wycofać oferty i wprowadzić zmian w ofercie po upływie terminu składania ofert.

Rozdział 14. Opis sposobu obliczania ceny oferty

1. Cena oferty jest ceną brutto za energię elektryczną dla punktów poboru (nazwa budynków, obiektów)..... na warunkach określonych SIWZ tj. zaKWh energii elektrycznej, stanowiących szacunkowe zapotrzebowanie na energię elektryczną w okresie.....
2. Cena oferty powinna zawierać cenę jednostkową energii elektrycznej netto wyrażoną w zł/kWh, określoną z dokładnością nie większą niż cztery miejsca po przecinku – Cj. Ewentualne rabaty, upusty oraz inne koszty muszą być wliczone w cenę netto.
3. Cenę oferty należy wyliczyć wg wzoru:
$$C = C_j \times \text{szacunkowa ilość dostarczanej energii w okresie dostawy} + \text{podatek VAT}$$

następnie wpisać w druku „Oferta”. Cenę oferty należy podać w zaokrągleniu do dwóch miejsc po przecinku.

Rozdział 15. Opis kryteriów, którymi Zamawiający będzie się kierował przy wyborze oferty

1. Kryterium wyboru oferty najkorzystniejszej będzie cena oferty brutto – 100%.
Oferta najtańsza spośród ofert nie odrzuconych otrzyma 100 punktów. Pozostałe proporcjonalnie mniej, według wzoru:
$$(C_n / C_{of.b.} \times 100) \times 100\% = \text{ilość punktów}$$

gdzie:
C_n – najniższa cena spośród ofert nieodrzuconych,
C_{of.b.} – cena oferty badanej nieodrzuconej,
100 – wskaźnik stały,
100% – procentowe znaczenie kryterium ceny.

Ilość punktów obliczona wg powyższego wzoru zostanie przyznana poszczególnym ofertom przez każdego z członków komisji przetargowej. Ostateczna ocena oferty powstanie poprzez zsumowanie ilości punktów przyznanych przez wszystkich członków komisji przetargowej.

2. Wykonawca nie może samodzielnie zmieniać i wprowadzać dodatkowych pozycji do oferty.

3. Cena jednostkowa za energię elektryczną przyjęta w ofercie będzie stała w okresie objętym umową. Należności z tytułu wykonania zamówienia będą regulowane na warunkach określonych w umowie.
4. Wszelkie rozliczenia między Zamawiającym i Wykonawcą będą prowadzone w PLN.

Rozdział 16. Miejsce oraz termin składania i otwarcia ofert

1. Miejsce składania ofert - w siedzibie Zamawiającego
2. Termin składania ofert – dz./mies./rok., godz.....
3. Miejsce otwarcia ofert - w siedzibie Zamawiającego - w pok. Nr.....
4. Termin otwarcia ofert – dz./mies./rok., godz.

Rozdział 17. Informacje dotyczące rozliczania się z Wykonawcą

Rozliczenia z Wykonawcą dokonywane będą w walucie polskiej.

Rozdział 18. Informacje dot. protokołu

1. Protokół postępowania wraz z załącznikami jest jawny.
2. Załączniki do protokołu udostępnią się po dokonaniu wyboru najkorzystniejszej oferty lub unieważnieniu postępowania, z tym, że oferty są jawne od chwili ich otwarcia.

Rozdział 19. Informacje o formalnościach, jakie powinny zostać dopełnione po wyborze oferty w celu zawarcia umowy

Zamawiający przystąpi do zawarcia umowy z wybranym Wykonawcą w trybie art. 94 ustawy.

Rozdział 20. Pouczenie o środkach ochrony prawnej przysługujących Wykonawcy w toku postępowania o udzielenie zamówienia

Wykonawcom, których interes prawny w uzyskaniu zamówienia doznał lub może doznać uszczerbku w wyniku naruszenia przez Zamawiającego przepisów ustawy, przepisów wykonawczych, jak też postanowień niniejszej SIWZ, przysługują środki ochrony prawnej przewidziane w Dziale VI ustawy (art. 179-198).

Następujące załączniki stanowią integralną część SIWZ:

- Załącznik Nr 1 – projekt oferty
- Załącznik Nr 2 – projekt umowy wraz z załącznikiem
- Załącznik Nr 3 – oświadczenie

Zatwierdzam w imieniu Zamawiającego

.....

(data i podpis)

Załącznik nr 1 do SIWZ

pieczęć Oferenta

O F E R T A (nr ref.) (formularz ofertowy)

Składamy ofertę na:

sprzedaż energii elektrycznej dla punktów poboru (nazwa budynków, obiektów).....

na warunkach określonych przez Zamawiającego w „Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia”

Nazwa punktu poboru (budynku, obiektu)	Szacunkowe zapotrzebowanie na energię elektryczną w okresie	Wartość brutto	Wartość netto	VAT

Składając ofertę, oświadczam, że:

- uzyskałem wszelkie niezbędne informacje do przygotowania oferty i wykonania zamówienia;
- zapoznałem się z warunkami zawartymi w SIWZ i wyrażam na nie zgodę.

Załącznikami do niniejszej oferty są następujące dokumenty, zgodnie ze Specyfikacją Istotnych Warunków Zamówienia:

- c)
- d)
- e)
- f)
- g)
- h)

.....

miejsowość, data
(osób uprawnionych)

.....

podpis i pieczęć osoby uprawnionej

8. punkt poboru – miejsce dostarczania energii elektrycznej – zgodne z miejscem dostarczania energii elektrycznej zapisanym w umowie o świadczenie usług dystrybucji;
 9. faktura rozliczeniowa – faktura, w której należność dla Wykonawcy określana jest na podstawie odczytów układów pomiarowych;
 10. okres rozliczeniowy – okres pomiędzy dwoma kolejnymi rozliczeniowymi odczytami urządzeń do pomiaru mocy i energii elektrycznej -zgodnie z okresem rozliczeniowym stosowanym przez OSD;
 11. Ustawa – ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 Prawo energetyczne (Dz.U. z 2006 r. Nr 89 poz. 625 z późn. zm.)
3. Przedmiot umowy szczegółowo określa „Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia”, stanowiąca integralną część umowy.

§ 2.

1. Wykonawca zobowiązuje się do sprzedaży, a Zamawiający zobowiązuje się do kupna energii elektrycznej dla punktów poboru określonych w Załączniku nr 1 do umowy.
2. Łączną ilość energii elektrycznej która będzie dostarczona w okresie obowiązywania umowy do punktów poboru określanych w Załączniku nr 1 do umowy szacuje się w wysokości kWh (+/- 10%).
3. Moc umowna, grupa taryfowa i warunki ich zmian oraz miejsce dostarczenia energii elektrycznej dla punktów poboru wymienionych w Załączniku nr 1 określone są każdorazowo w Umowie o świadczenie usług dystrybucji zawartej pomiędzy Zamawiającym a OSD.
4. Wykonawca zobowiązuje się również do pełnienia funkcji podmiotu odpowiedzialnego za bilansowanie handlowe dla energii elektrycznej sprzedanej w ramach tej Umowy. Wykonawca dokonywać będzie bilansowania handlowego energii zakupionej przez Klienta na podstawie standardowego profilu zużycia odpowiedniego dla odbiorów w grupach taryfowych i przy mocach umownych określonych w Załączniku nr 1 lub wskazań układów pomiarowych.
5. Koszty wynikające z dokonania bilansowania uwzględnione są w cenie energii elektrycznej określonej w §5 ust. 1.
6. Energia elektryczna kupowana na podstawie niniejszej umowy zużywana będzie na potrzeby odbiorcy końcowego.

§3

Standardy jakości obsługi

1. Standardy jakości obsługi Zamawiającego zostały określone w obowiązujących przepisach wykonawczych wydanych na podstawie Ustawy.
2. W przypadku niedotrzymania jakościowych standardów obsługi Zamawiającemu na jego pisem-

ny wniosek przysługuje prawo bonifikaty lub upustu według stawek określonych w § 38 Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 2 lipca 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną (Dz. U. Nr 128 poz. 895) lub w każdym późniejszym wydanym akcie prawnym określającym te stawki.

§ 4.

1. Do obowiązków **Zamawiającego** należy:

- a. Pobieranie energii elektrycznej zgodnie z warunkami Umowy oraz obowiązującymi przepisami prawa.
- b. Terminowe regulowanie należności za zakupioną energią elektryczną.
- c. Powiadomienie Wykonawcy o zmianie planowanej wielkości zużycia energii elektrycznej w przypadku zmian w sposobie wykorzystania urządzeń i instalacji elektrycznych w poszczególnych punktach poboru.

2. Do obowiązków **Wykonawcy** należy:

- a. Przestrzeganie standardów jakościowych obsługi odbiorców.
- b. Przyjmowanie od Zamawiającego, w uzgodnionym czasie, zgłoszeń i reklamacji, dotyczących dostarczanej energii elektrycznej.

§ 5.

Zasady rozliczeń

1. Sprzedawana energia elektryczna będzie rozliczana według ceny jednostkowej energii elektrycznej netto określonej w ofercie przetargowej, która wynosi zł/kWh.
2. Cena jednostkowa określona w ust. 1 nie ulegnie zmianie w okresie obowiązywania Umowy.
3. Należność Sprzedawcy za użytą energią elektryczną w okresach rozliczeniowych obliczana będzie indywidualnie dla punktu poboru..... jako iloczyn ilości sprzedanej energii elektrycznej ustalonej na podstawie wskazań urządzeń pomiarowych zainstalowanych w układach pomiarowo-rozliczeniowych i ceny jednostkowej energii elektrycznej określonej w §5 ust. 1 Umowy. Do wyliczonej należności Sprzedawca doliczy podatek VAT według obowiązującej stawki.
4. Rozliczenia kosztów sprzedanej energii odbywać się będą na podstawie odczytów rozliczeniowych układów pomiarowo-rozliczeniowych dokonywanych przez operatora systemu dystrybucyjnego zgodnie z okresem rozliczeniowym stosowanym przez OSD.
5. Należności za energią elektryczną regulowane będą na podstawie faktur VAT wystawianych przez Wykonawcę.
6. Faktury rozliczeniowe wystawiane będą na koniec okresu rozliczeniowego w terminie do 14 dni od otrzymania przez Wykonawcę odczytów liczników pomiarowych od operatora systemu dystrybucyjnego.

§ 6.

Płatności

2) Należności wynikające z faktur VAT będą płatne w terminie 21 dni od daty wystawienia faktury, jednak nie krótszym niż 14 dni od daty doręczenia Zamawiającemu prawidłowo wystawionej faktury. Za dzień zapłaty uznaje się datę obciążenia rachunku Zamawiającego.

3) W przypadku uzasadnionych wątpliwości co do prawidłowości wystawionej faktury adresat faktury złoży pisemną reklamację, dołączając jednocześnie sporną fakturę. Reklamacja winna być rozpatrzona przez Wykonawcę w terminie do 7 dni.

§ 7.

Płatności

Obowiązwanie Umowy, wypowiedzenie Umowy, wstrzymanie dostaw

- i) Umowa wchodzi w życie w zakresie punktów poboru z dniem
- j) Umowa zostaje zawarta na czas oznaczony do dnia
- k) Dzień wejścia Umowy w życie jest dniem rozpoczynającym sprzedaż energii elektrycznej przez Wykonawcę.
- l) Sprzedaż energii elektrycznej dla nowego punktu poboru nie objętego Załącznikiem Nr 1 do Umowy lub dla punktu, w którym nastąpił znaczący przyrost mocy w związku z dokonaną rozbudową, będzie dokonywana na podstawie zmiany przedmiotowego Załącznika bez konieczności renegotjowania warunków Umowy.
- m) Strony postanawiają, że na wniosek Zamawiającego możliwe jest zaprzestanie sprzedaży energii elektrycznej dla poszczególnych punktów poboru ujętych w Załączniku Nr 1 i nie stanowi ono rozwiązania całej Umowy chyba, że przedmiotem wypowiedzenia są wszystkie punkty poboru określone w Załączniku nr 1.
- n) Dla realizacji Umowy w zakresie każdego punktu poboru konieczne jest jednoczesne obowiązywanie umów:
 1. Umowy o świadczenie usług dystrybucji zawartej pomiędzy Zamawiającym a OSD,
 2. Umowy dystrybucyjnej zawartej pomiędzy Wykonawcą a OSD.
- o) Zamawiający oświadcza, że Umowa o świadczenie usług dystrybucji, o której mowa w § 7 ust.6 lit. a, pozostanie ważna przez cały okres obowiązywania Umowy, a w przypadku jej rozwiązania, Zamawiający zobowiązany jest poinformować o tym Wykonawcę w formie pisemnej w terminie 7 dni od momentu złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu umowy o świadczenie usług dystrybucji.
- p) W każdym z przypadków określonych w §7 ust.7 Umowy, Zamawiający zobowiązany jest uregulować zobowiązania za zużytą energią elektryczną oraz inne należności wynikające ze wzajemnych rozliczeń.

9. W razie wystąpienia istotnej zmiany okoliczności powodującej, że wykonanie Umowy nie leży w interesie publicznym, czego nie można było przewidzieć w chwili zawarcia Umowy, Zamawiający może wypowiedzieć Umowę w terminie 30 dni od powzięcia wiadomości o powyższych okolicznościach. W takim przypadku Wykonawca może żądać jedynie wynagrodzenia należnego mu z tytułu wykonania części umowy.

§ 8.

Postanowienia końcowe

1. Wszelkie zmiany wprowadzane do umowy wymagają obustronnej zgody oraz formy pisemnej pod rygorem nieważności z zastrzeżeniem art. 144 ustawy Prawo zamówień publicznych.
2. Wszelkie sprawy sporne wynikłe z realizacji niniejszej Umowy, Strony będą rozstrzygały polubownie.
3. Strony ustalają, że w razie powstania sporu nierozstrzygniętego polubownie, do jego rozpatrzenia właściwy będzie Sąd właściwy miejscowo dla siedziby Zamawiającego.

§ 9.

W sprawach nieuregulowanych umową stosuje się przepisy ustawy – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2007 r. nr 223 poz. 1655) i przepisy ustawy – Kodeks Cywilny.

§ 10.

Umowę sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym egzemplarzu dla każdej ze Stron.

.....
Zamawiający

.....
Wykonawca

Załącznik nr 1 do umowy

Zestawienie punktów poboru energii elektrycznej

- Nazwa punktu poboru (obiektu, budynku).....
- Numer ewidencyjny OSD.....
- Lokalizacja obiektu.....
- Warunki umowy z OSD
 - Grupa taryfo-
wa.....
 - Moc umowna sezonowa (kW).....
 - Moc umowna obniżona (kW).....
 - Okres obniżki mocy.....
- Szacowana wielkość zużycia (w danym okresie) (kWh).....
- Zużycie energii w strefach czasowych
 - rozliczenie całodobowe (kWh).....
 - strefa szczytowa (kWh).....
 - strefa pozaszczytowa (kWh).....

Oświadczenie

Składając ofertę w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego oświadczam, że:

1. nie podlegam wykluczeniu z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego,
2. znajduję się w sytuacji ekonomicznej i finansowej zapewniającej wykonanie zamówienia,
3. posiadam koncesję na obrót energią elektryczną, udzieloną przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki nr.....z dnia.....ważną do,
4. Posiadam zawartą umowę o świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej z operatorem systemu dystrybucyjnego, działającym na terenienr.....z dnia.....zawartą na okres.....

.....
miejsowość, data

.....
podpis i pieczęć osoby uprawnionej do
reprezentowania Wykonawcy.

Gdańsk 2013